

Mars 2010 - 24. årgang

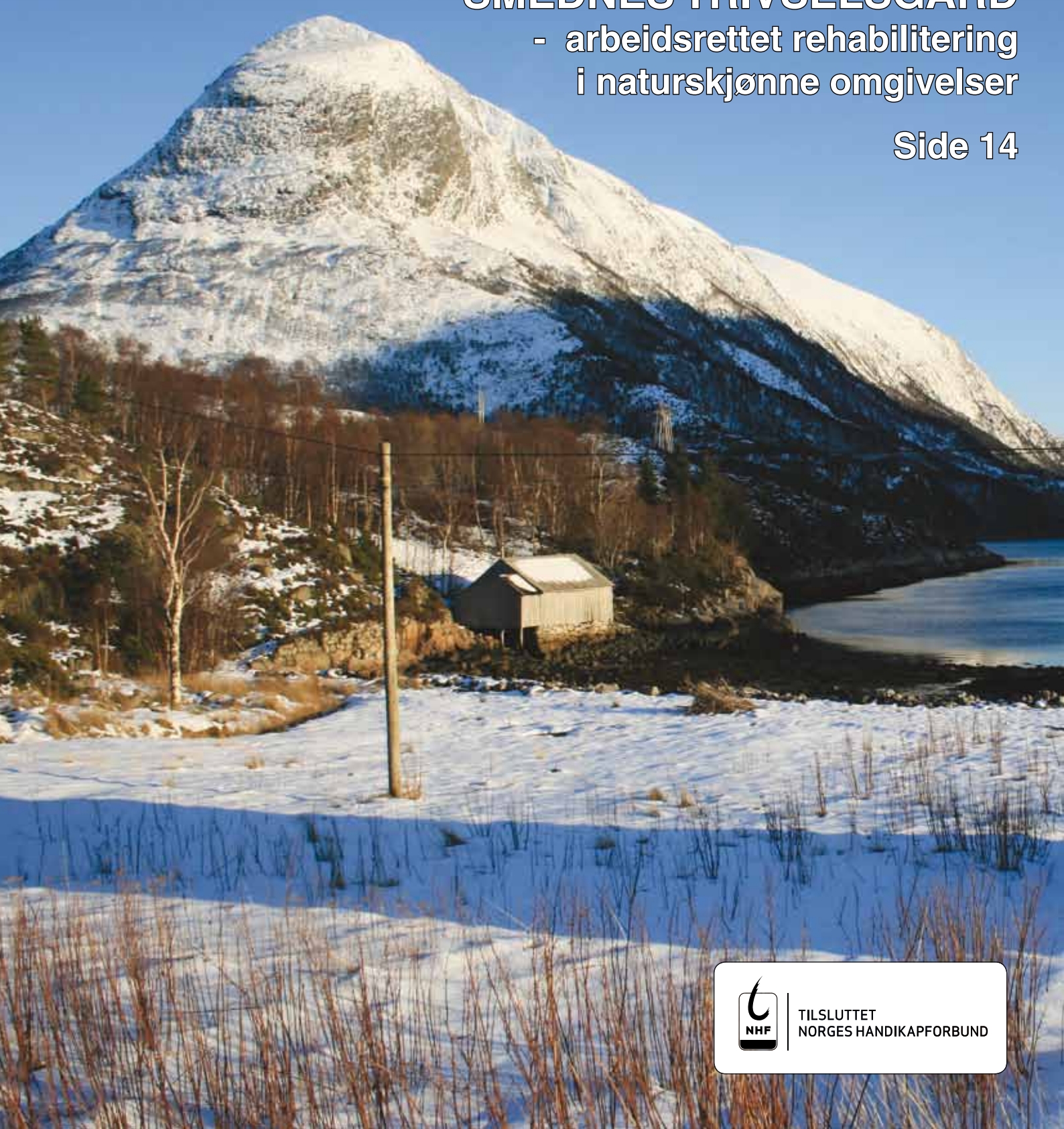

Syndrom

Medlemsblad for Arbeidsmiljøskaddes Landsforening
www.alfnorge.no

SMEDNES TRIVSELSGÅRD - arbeidsrettet rehabilitering i naturskjønne omgivelser

Side 14

TILSLUTTET
NORGES HANDIKAPFORBUND

Syndrom

Medlemsblad for Arbeidsmiljøskaddes
Landsforening (A.L.F)
Tilsluttet Norges Handikapforbund (NHF)

Besøksadresse:

Schweigaards gate 12

Postadresse:

Postboks 9217 Grønland, 0134 Oslo
Telefon 24 10 24 00 / 25 36
Telefaks 24 10 24 99
E-post helseskader@nhf.no

Kontaktperson i NHF:

Ellen Trondsen

A.L.Fs internettside: www.alfnorge.no

Ansvarlig redaktør: A.L.Fs hovedstyre

Layout: Torill Older

Trykk: Bryne Stavanger Offset AS

Forsidefoto: Øystein Indergård

A.L.Fs hovedstyre:

Leder:

Lars Kristian Hille
Postboks 168, 4502 Mandal
Telefon 38 26 11 65 / Mobil 91 30 88 73
Telefaks 38 26 55 62
E-post: kr-hil@online.no

Nestleder:

Geir Werner
Norderhovgt. 34, 0654 Oslo
Mobil 92 82 06 75
E-post: oslogolf@yahoo.no

Styremedlemmer:

Frode Steen Gunstensen
Moen, 6440 Elnesvågen
Telefon 71 26 50 82 / Mobil 99 74 66 72
Telefaks 71 26 50 82
E-post: frode@alfnorge.no

Jens Olav Solli
Gamle Sandvigs vei 21
4816 Kolbjørnsvik
Telefon 37 01 11 25 / Mobil 90 60 12 33
E-post: jensolli@start.no

Øystein Haugland
Vassteigen 118, 5141 Fyllingsdalen
Telefon 55 10 70 35 / Mobil 95 27 24 15
E-post: hauglao@c2i.net

Varamedlemmer:

Marit Rokkones
Mariannestien 2, 7105 Statsbygd
Telefon 73 85 22 55 / Mobil 90 56 97 18
E-post: marokko@online.no

Jan Bjørn Isaachsen
Volkedalsv. 43, 4513 Mandal
Telefon 38 26 25 87 / Mobil 99 26 25 87
E-post: jbi@vabb.no

Arild Solvang
Neskilen, 4815 Salterød
Telefon 37 03 06 81 / Mobil 97 59 70 66
E-post: arildsol@live.no

Jan Terje Biktjørn
4480 Kvinesdal
Telefon 38 35 45 65
E-post: jan.bik@c2i.net

Jan Erik Tandberg
Næppetrv. 11, 4790 Lillesand
Telefon 37 27 16 47 / Mobil 91 53 63 59
E-post: je-tan@online.no

Innhold

Kasteballavtalen	5
Hva er kjemikalier?	6
Veiledningshjørnet	8
Problemene med å få yrkesskade for offshoregruppen	10
Smednes Trivselsgård	14
Takras	16
Mange sjøfolk utsatt for yrkessykdommer	18
Nytt fra lokallagene	20
Likemannsbåten	25
Vitaminer og mineraler	26
Grasrotandelen	29

A.L.Fs hovedstyre

Leder Lars Kristian Hille
Medlem av fagrådet
Økonomi og administrativt ansvar

Nestleder Geir Werner
Medlem av fagrådet
Media- og prosjektansvarlig

Styremedlem Frode Steen Gunstensen
Leder for redaksjonskomiteen

Styremedlem Jens Olav Solli
Lokallagskontakt

Styremedlem Øystein Haugland
Leder A.L.F Offshore Ekofisk Ressursgruppe

Varamedlem Marit Rokkones
Pårørendekontakt

Varamedlem Jan Bjørn Isaachsen
Veiledning og forebyggende

Varamedlem Arild Solvang

Varamedlem Jan Terje Biktjørn
Helsesituasjon for offshoreansatte
og forebyggende

Varamedlem Jan Erik Tandberg
Måling, data, forebyggende og
eksponeringsforhold for offshoreansatte

Lars Kristian Hille

Ny organisasjonsmodell

Vinteren har i skrivende stund festet et solid grep på hele vårt langstrakte land, og det er langt i mellom hver gang vi opplever en vinter hvor det er kaldere på Sørlandet enn i Finnmark og at vi har sett varmegradene på værkartene poppe opp på de mest uventede steder.

For oss på Sørlandet er det uvant med under 10 kuldegrader over tid. Med havisen liggende opp mot våre badestrender er det jo ganske spesielt, men vi tilpasser oss det meste, og tar lite skade av det som skjer.

Også innen A.L.F er vi inne i en periode som kan medføre både store tilpasninger og utfordringer.

Som kjent vedtok årsmøtet i A.L.F i 2009 en ny organisasjonsmodell hvor hovedtrekket var å redusere antall medlemmer i hovedstyret fra 5 til tre medlemmer.

Bakgrunnen for dette vedtaket var et klart ønske om å styrke vår økonomi i forhold til å kunne yte maksimalt for våre medlemmer.

Det er dyrt å operere med et stort styre og vi ønsker å spare mest mulig penger for å være i stand til også i fremtiden å beholde og øke veiledningstilbudet for alle.

Men dette medfører også at vi må sørge for at vår administrasjon er i stand til fullt ut å ivareta alle sider av foreningens drift, og i denne sammenheng har vi søkt om bistand fra NHFs "Rett frem"-prosjekt innen organisasjonsutvikling.

Vi har derfor søkt NHF om et prøveprosjekt hvor vi søker om at NHF tar en større del av den finansielle og administrative delen av arbeidet i A.L.F på en slik måte at vi blir i stand til å beholde våre innarbeidete produkter som Syndrom og vår hjemmeside på internett. På den måten blir vi i stand til å øke vår kursvirksomhet innen Veiledning, drive mer informasjonsarbeid utad om arbeidsmiljøskader og årsaker til disse.

Først og fremst må bli enda bedre på alle former for veiledning og tilbud i denne sammenheng overfor våre medlemmer.

Forslaget ble lagt frem for Hovedstyret i 2008, det ble lagt frem og vedtatt av årsmøtet i 2009, inklusive at det ble valgt et styre som skal arbeide med å tilpasse tilretteleggingen av ny organisasjonsordning frem til årsmøtet i 2011.

Vi har i hovedstyret fulgt opp den vedtatte fremdriftsmodellen gjennom ovennevnte, og jeg ser nå

frem til en videre behandling av vår henvendelse til NHF og videre innspill fra våre medlemmer i sakens anledning.

Vi skal nå også legge programmet for 2010 innen veiledning. Det er derfor viktig for veiledningsutvalget at det kommer ønsker om kurs og direkte veiledningsbesøk for innværende år fra våre fylkeslag.

Med håp om god fremdrift innen A.L.F i 2010 og snarlig stigende temperatur for de fleste av oss.

Materiellfrister for Syndrom i 2010

Nr. 1 - utgivelse uke 10
Materiellfrist: 5. februar

Nr. 2 - utgivelse uke 25
Materiellfrist: 21. mai

Nr. 3 - utgivelse uke 39
Materiellfrist: 27. august

Nr. 4 - utgivelse uke 51
Materiellfrist: 19. november

Fattigfolk

En dag tok faren i en rik og velstående familie sønnen med seg på en tur ut på landet med den hensikt å vise ham hvordan fattigfolk levde. De bodde noen dager på en gård hos en familie som måtte anses for å være svært fattige.

På turen hjem spurte faren sønnen: Hvordan likte du turen? Det var kjempeflott far. Så du nå hvordan fattigfolk lever, spurte faren. Å ja, svarte sønnen.

Så si meg, hva lærte du av denne turen, spurte faren. Sønnen svarte: Jeg så at vi har en hund og de hadde fire. Vi har et badebasseng som rekker bort til midten av hagen vår, mens de har en endeløs elv. Vi har impo-

nerende små lanterner i hagen vår, mens de har en hel stjernehimmel om natten. Gårdsrommet foran huset vårt når fram til inngangsporten mens deres strakte seg helt til horisonten. Vi har et lite stykke land å bo på, de har marker som strakte seg bortenfor synsranden. Vi har tjenerer til å servere oss, mens de serverte andre. Vi må kjøpe maten vår, de høster sin egen. Vi har høye murer rundt eiendommen vår for å beskytte oss, mens de har venner som beskytter dem.

Guttens far var helt målløs. Så la sønnen til: Takk far for at du viste meg hvor fattige vi er...

Er ikke perspektiv en vidunderlig ting? Det får deg til å undres på hva som ville hende hvis vi

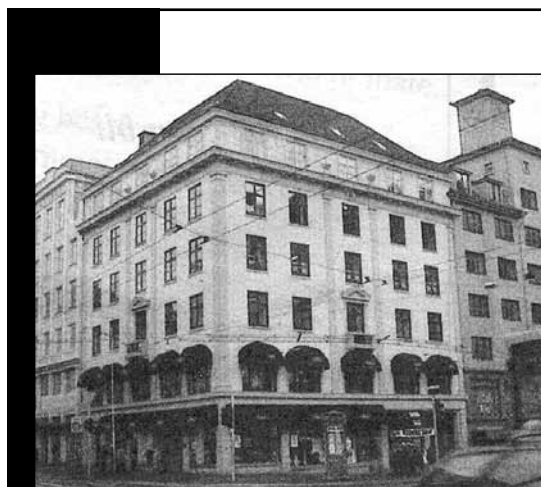
Frode Steen Gunstensen

alle takket for alt som vi har istedenfor å bekymre oss for det som vi ikke har.

Sett pris på hver enkelt ting som du har, spesielt venner! Livet er for kort og venner kan vi aldri ha for mange av...

Dette er et stykke som sto i Menighetsbladet i Halden (julenr. 2009)

Av ukjent forfatter

ADVOKATFIRMAET

JUDICIUM DA

NILS E. TANGEDAL • GUNNAR NÆSS • HELGE POSNER
LASSE SOLBERG • WENCHE AA. SVOREN • HILDE SKARE

MEDLEMMER AV DEN NORSKE ADVOKATFORENING

Advokatfirmaet Judicium DA har god ekspertise innen fagområdene personskade, erstatningsrett, forsikringsrett og yrkesskade.

Advokat Wenche Aa. Svoren har gjennom flere års erfaring, både fra forsikringsselskap og som advokat, opparbeidet seg en god kompetanse innen disse fagfeltene.

For en uforpliktende førstetekonsultasjon – kontakt Wenche Aa. Svoren på e-post: svoren@judicium.no eller på telefon 55 21 01 50/93 48 01 87.

Strandgaten 1, Postboks 764 Sentrum
5807 BERGEN

E-post: advokat@judicium.no

Tlf. 55 21 01 50

Faks 55 21 01 99

Kasteballavtalen

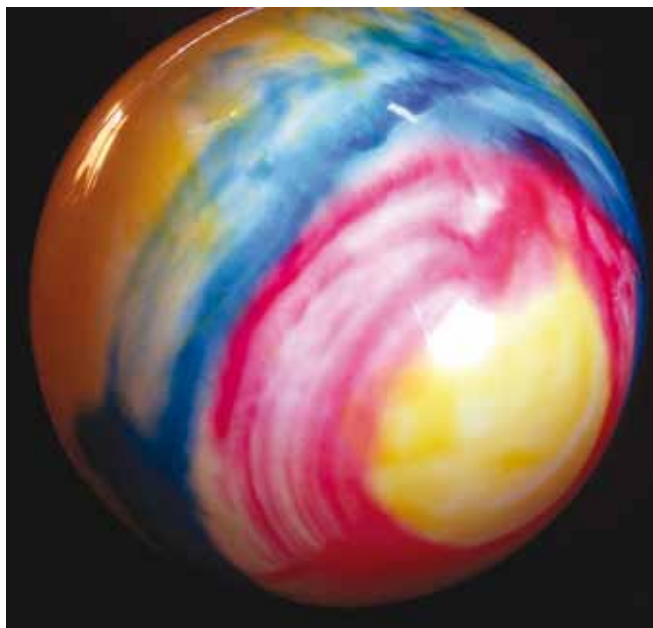
Av Hasse Benberg
Advokat i Advokatfirmaet Nidaros DA

Kasteballavtalen er en avtale mellom alle de store forsikringsselskapene og Yrkesskadeforsikringsforeningen, om regulering av yrkessykdommer hvor det er uklart hvilket forsikringsselskap som har forsikringsdekning på konstateringstidspunktet. Avtalen pålegger forsikringsselskapene en del plikter og regulerer administrative forhold, som en skadelidt bør kjenne til.

Aktuell blir avtalen når konstateringstidspunktet kan omfattes av to eller flere selskapers ansvarstid, uten at dette er mulig å avklare. I tillegg vil avtalen være aktuell hvor konstateringstidspunktet blir satt til forskjellig tidspunkt, avhengig av om yrkesskadeforsikringsloven (YFL) § 5 eller § 21 legges til grunn. Kort fortalt kan det oppstå forskjeller ved at den ene bestemmelsen legger et objektivt tidspunkt til grunn, mens den andre vil være avhengig av subjektive forhold på den skadelidtes side.

I praksis kan forskjellen i lovens definisjon av konstateringstidspunkt bety at man ved vurderingen av hvilket forsikringsselskap som er ansvarlig, kan komme til at konstateringstidspunktet settes til en dato før lovens ikrafttredelse. Den skadelidte kan derimot etter YFL § 21 sies å ha fått sykdommen konstatert etter lovens ikrafttredelse. I slike tilfeller vil Yrkesskadeforsikringsforeningen kunne bli ansvarlig for erstatningsutmålingen og måtte behandle saken som et ordinært forsikringsselskap.

Når et forsikringsselskap avviser ansvar som følge av at konstateringstidspunktet faller utenfor forsikringstiden, plikter det å informere om muligheten til å bringe saken inn for Yrkesskadeforsikringsforeningen. Den skadelidte kan også kreve at saken overføres til Yrkesskadeforsikringsforeningen, dersom ingen selskap erkjenner ansvar.

Avtalen sier ingenting om konsekvensene av at forsikringsselskapene ikke overholder informasjonsplikten. Det vil imidlertid vanskelig kunne hevdes at en skadelidt taper rettigheter, for eksempel som en følge av foreldelse, hvis frister oversettes som en følge av at informasjonsplikten ikke overholdes.

Selv om avtalen regulerer administrative forhold på et område preget av såkalt "finjuss", er det klart at avtalen i praksis styrker den skadelidtes posisjon. I stedet for å bli en "kasteball" mellom selskap som avviser ansvar, vil den skadelidte få saken behandlet, mens problemet med å finne den ansvarlige flyttes over på skadevoldersiden.

Det er derfor viktig at en skadelidt kjenner til avtalen, hvis vedkommende blir møtt med at konstateringstidspunktet faller utenfor et forsikringsselskaps ansvarsperiode.

Følg med på A.L.Fs nettsider - www.alfnorge.no

Hva er kjemikalier?

Kilde: Arbeidstilsynet

Kjemi er vitenskapen om stoffenes eller kjemikalienes egenskaper, sammensetting og reaksjoner.

Kjemikalier er:

- Grunnstoff
- Kjemiske forbindelser - et stoff med en bestemt form av to eller flere grunnstoffer.
- Blandinger av grunnstoffer eller kjemiske forbindelser.

Kjemikalier forekommer i naturlig tilstand eller de kan være industrielt fremstilt.

Regelverket omfatter kjemikalier som brukes eller frigjøres, ved enhver arbeidsoperasjon, uavhengig av om fremstillingen er tilsiktet eller ikke, og uavhengig av om kjemikaliene er tilgjengelige på markedet eller ikke.

Helsefare

Kjemikalier kan utgjøre en fare for arbeidstakers sikkerhet og helse. Man kan bli eksponert for kjemikalier ved innånding, gjennom huden, eller ved svelging. Hva som er faren beror på kjemikalienes egenskap, hvordan og hvor lenge man har blitt eksponert. Kjemikalier kan være etsende, giftige, arvestoffskadelige, reproduksjonsskadelige, allergifremkallende og irriterende, og noen kjemikalier kan fremkalle eller øke hyppigheten av kreft.

Administrative normer og grenseverdier

Mange arbeidstakere er utsatt for eksponering for farlige kjemikalier i sitt arbeid. Arbeidstilsynet setter øvre grenser for hvor mye en arbeidstager kan utsettes for av enkelte stoffer i løpet av en 8 timers arbeidsdag.

Disse grensene kalles for administrative normer, og utgjør en viktig premisse for risikovurderinger som virksomheten er forpliktet til å gjennomføre.

Administrativ norm er anbefalt maksimumsverdi for gjennomsnittskonsentrasjonen av et kjemisk stoff i pustesonen til en arbeidstaker, som regel for en 8-timers periode.

De administrative normene for forurensning i arbeidsatmosfære er satt til bruk ved vurdering av arbeidsmiljøstandarden på arbeidsplasser der luften er forurenset med kjemiske stoffer. Normene blir satt ut fra tekniske,

økonomiske og medisinske vurderinger. Selv om normene blir overholdt, er en derfor ikke sikret at det ikke kan oppstå helseskader eller ubehag.

Grenseverdi er en bindende maksimumsverdi for gjennomsnittskonsentrasjonen av et kjemisk stoff i pustesonen til en arbeidstaker, i forhold til en fastsatt referanseperiode.

Risikovurdering

Gjennom risikovurdering skal virksomheten kartlegge og dokumentere mengde og bruk av kjemikalier, og vurdere enhver risiko for arbeidstakernes helse og sikkerhet forbundet med disse.

Ved hjelp av risikovurdering og tiltak kan man utøve forsiktighet ved bruk av kjemikalier.

Risikovurderingen bør ta hensyn til:

- Kjemikalienes farlige egenskaper

- Leverandørens informasjon om risiko for helse, miljø og sikkerhet
- Forholdene på arbeidsplassen der kjemikaliene forekommer
- Mengden og bruksmåten av kjemikalier
- Om arbeidsprosessene og arbeidsutstyret er hensiktsmessig
- Antall arbeidstakere som antas å bli eksponert
- Eksponeringens type, nivå, varighet, hyppighet og eksponeringsveier
- Grenseverdier og administrative normer
- Effekten av iverksatte og planlagte forebyggende tiltak
- Konklusjoner fra gjennomførte helseundersøkelser, skader, sykdommer, arbeidsulykker og tilløp til slike ulykker.

Arbeidsgiver skal iverksette nødvendige tiltak på bakgrunn av helse- og sikkerhetsrisikoer som fremkommer av risikovurderingen.

Arbeidsgiver skal bl.a. sørge for at helse- og sikkerhetsrisiko som er forårsaket av farlige kjemikalier fjernes eller reduseres til et fullt forsvarlig nivå.

Dersom disse tiltakene ikke er tilstrekkelige, skal arbeidsgiver sørge for å fjerne eller redusere risikoen til et fullt forsvarlig nivå ved å iverksette tiltak for eksempel utforme egnede arbeidsprosesser og rutiner for teknisk kontroll, benytte hensiktsmessig utstyr og materialer, iverksette vernetiltak ved risi-

kokilden, iverksette personlige vernetiltak og tildele personlig verneutstyr.

Krav til vern mot kjemikalier

Kjemikalieforskriften stiller strenge krav om at arbeidsgiver og enkeltmannsforetak skal skaffe seg fullstendig oversikt over hvilke kjemikalier som brukes i bedriften, og hvordan kjemikaliene skal håndteres for at arbeidsmiljøet skal være fullt forsvarlig. Forskriften gir regler om å kartlegge og dokumentere forekomsten av kjemikalier, vurdere risiko for helseskader ved eksponering for kjemikalier, og om at det skal settes i verk nødvendige tiltak for å fjerne eller redusere risikoen.

Viktige generelle krav:

- Kartlegging og risikovurdering
- Utforming og tilrettelegging av arbeidsplassen og utstyret
- Informasjon og opplæring
- Merking av kjemikalier
- Erstatning av farlige kjemikalier
- Begrensning av eksponering for kjemikalier
- Begrensning av mengder av kjemikalier
- Oppbevaring av farlige kjemikalier
- Iverksettelse av hygiene- og renholdstiltak
- Teknisk kontroll
- Kollektive vernetiltak som ventilasjon
- Personlige vernetiltak som tildeling av personlig verneutstyr
- Krav om helseundersøkelse og omplassering

- Måling av forurensning i arbeidsatmosfæren og iverksettelse av tiltak ved overskridelse av norm/grenseverdi

Personlig verneutstyr skal bare brukes dersom risiko for skader på liv og helse hos arbeidstakeren ikke kan unngås på annen måte. Personlig verneutstyr er ingen fullgod erstatning for andre vernetiltak, og skal ikke være en permanent løsning på et arbeidsmiljøproblem.

Farlige kjemikalier skal ikke brukes dersom de kan erstattes med kjemikalier eller prosesser som ikke er farlige eller som er mindre farlige for arbeidstakerne.

Arbeidstakerregister for kreftfremkallende stoffer

Arbeidsgiver skal sørge for at det føres register over arbeidstakere som i henhold til risikovurderingen er eksponert for kreftfremkallende eller arvestoffskadelige kjemikalier, samt arbeidstakere som arbeider med bly og blyforbindelser.

Registeret skal inneholde navn, fødselsnummer, stilling og arbeidssted og opplysninger om hvilke farlige kjemiske stoffer arbeidstakeren eksponeres for, hvordan og i hvilke konsentrasjoner eksponeringen forekommer, og tidspunkt og varighet for eksponeringen. Registeret skal bare inneholde disse opplysningene.

Av Jan Bjørn Isaachsen
Veiledningsansvarlig A.L.F

Ønsker LO på banen - varierende kunnskaper i NAV

Som leder for A.L.Fs Veiledningstjeneste får jeg en ganske god oversikt over hvor skoen trykker i forbindelse med våre medlemmers møte med offentlige myndigheter, utredningsinstitusjoner og selvsagt forsikringsselskapene.

I tillegg ser jeg nok også hvilke behov som melder seg, spesielt i forbindelse med den totale utredning ved mistanke om løsemiddelskader, og jeg vasser i fortvilelser som følge av dette.

Det er mange områder som man kan ta tak i når det gjelder mennesker med alvorlige yrkessykdommer på grunn av arbeidsmiljøskader, og noe av det som forundrer meg mest er det totale fraværet av hjelp og interesse fra LO eller Landsorganisasjonen i Norge for våre medlemmer.

Flesteparten av våre medlemmer som er skadet i sitt yrkesliv har vært medlemmer av LO eller i noen tilfeller andre arbeidstagerorganisasjoner. De har betalt sin kontingent og de har stått på med gratisarbeid innen tillits-

mannsapparatet, men da de selv trengte hjelp var døra stengt. I en del tilfeller føler våre medlemmer at de er blitt direkte motarbeidet av deler av LO organisasjonen.

Det er jo helt utrolig at en organisasjon på denne størrelse ikke stiller opp for sine medlemmer når de virkelig trenger det, og det er ikke minst som et slag i ansiktet på gamle og trofaste medlemmer og gratisarbeidende tillitsvalgte.

Jeg slo opp på LOs hjemmesider for å finne noe om dette tema og fant følgende:

Arbeidsliv

LO arbeider for et trygt og velorganisert arbeidsliv. Det er en sentral oppgave å kjempe for at lov og avtaleverk fortsatt ivaretar rettigheter og fungerer forebyggende og helsefremmende. Dagens arbeidsmiljølov må styrkes.

Jeg kan trygt si at dette ikke er noe våre medlemmer har opplevd, men selv om jeg treffer svært mange av våre medlem-

mer med store problemer i sine saker, så treffer jeg selvsagt ikke alle, og jeg vil derfor henstille til de av våre medlemmer som føler at de har fått god hjelp i sine saker av LO – om å ta kontakt med meg og berette om hva de har opplevd.

På lokalplanet har A.L.F som organisasjon hatt et greit samarbeid med en del lokalforeninger, men hovedproblemet er at når ikke sentralorganisasjonen viser noen interesse eller har tatt initiativ i denne sammenheng så har ikke lokale foreninger og representanter verken mandat eller kunnskap om hvordan slike saker skal takles.

Et hederlig unntak i denne sammenheng er fagforbundet SAFE eller Sammenslutningen Av Fagorganiserte i Energi sektoren, som har vist både interesse og velvilje til vårt arbeid, og ikke minst sett nytteverdien av vårt arbeid også for deres medlemmer.

At ikke LO har sett at de har en plikt til å støtte sine medlemmer som har fått ødelagt helsen og livet, i arbeid med bygging av velferdssamfunnet, er for meg en gåte.

I hvert fall sett i lys av Riksrevisjonens tall i dok. 3:9 2001-2002 hvor 1300 dødsfall, 1,2 millioner fraværsdager og 6850 trygdetilfeller årlig kan relateres til kjemikalier og helseskadelige stoffer i arbeidslivet.

Det minste vi burde ha opplevd i denne sammenheng måtte være at LO hadde støttet vårt arbeid, og ikke minst benyttet seg av vårt veilednings- og informasjonsarbeide i kampen

mot arbeidsmiljø sykdom og skader i arbeidslivet.

Vi kan bare håpe at LO etter hvert kommer på banen i denne sammenheng.

En annen ting som forundrer meg en del er den nye norske vekstindustrien som er oppstått i kjølvannet av NAV-reformen – nemlig måling av restarbeids- evne.

De ansatte i NAV har gått på kurs og har lært som en ledestjerne at: **Det finnes ikke begrensninger og problemer – bare muligheter.**

Et godt motto i seg selv men det bør ikke frata saksbehandlere evnen til å tenke selv, og å se på hver ny sak som en enkelt-sak, og ikke minst skaffe seg kunnskaper om bakgrunnen for at mennesket som sitter foran skrivebordet, har en grunn for at de har havnet der de er.

Restarbeidsevne er ofte vurdert ut fra en prosentberegning, og tar ikke høyde for at den eventuelle restarbeidsevnen som vi selvsagt alle har, ikke er så enkel å omsette i praksis, den er avhengig av dagsformen til enhver tid, og dagsformen dukker opp med svært ujevne mellomrom.

I forbindelse med arbeidsmiljø-skader er jo også sterkt nedsatt hukommelse, nedsatt lærings- evne etc. et problem som ikke gjør oss spesielt attraktive i det private næringsliv og i hvert fall ikke innen de bedrifter vi normalt kommer fra.

Men heldigvis ser vi også at det på Forvaltningsplan i NAV sitter

en god del saksbehandlere med stor kunnskap om våre problemer.

Også i utredningssammenheng forekommer det mange rare tenkemåter og fordommer. Kanskje noe av det dummeste jeg har sett når det gjelder utredning er når en høyt utdannet spesialist lurer på om han vil vurdere saken i det hele tatt fordi han tror at klienten er ute etter erstatning.

Man kan lure på hvordan et menneske med denne innstillingen i det hele tatt har fått en slik jobb.

Våre medlemmer ber ikke om erstatning, de ber om en lovfestet kompensasjon for en ødelagt helse og et ødelagt liv.

Hadde samme spesialist fått sitt liv og sin egen helse ødelagt

på egen arbeidsplass så tror jeg faktisk at vedkommende hadde ment at en økonomisk kompensasjon for dette ville være på sin plass.

Men også innen spesialisthelse- tjenesten ser vi at det finnes fagpersoner som er så dyktige at de tør skrive en konkret diagnose ut fra de funn de har gjort, og ikke slik vi ofte har opplevd at spesialisten kan si med stor tyngde at det ikke er en arbeidsmiljøskade som ligger til grunn, men ikke kan si hva som da er årsaken til vedkommendes helseproblemer.

Men vi vil fortsette vårt arbeid inne ALF Veiledning og vi vil stadig bli flere veiledere og bedre. Ikke minst vil vi bli bedre til å gi informasjon både til våre medlemmer, til arbeidsplassene og selvsagt til spesialisthelse- tjenesten.

Advokatene DRANGEID • HANA • LØKEN

Personskade • Yrkesskade
Pasientskade • Trygd

Bred erfaring og gode resultater

Torget 8
Postboks 223, 3251 Larvik
Telefon 33 13 83 60
Telefaks 33 13 83 68
www.advokatdrangeid.no

SVEIN DRANGEID
Mobil 95 27 53 05
post@advokatdrangeid.no

Problemene med å få yrkesskade

Av: Øystein Haugland
Leder A.L.F Offshore Ekofisk

Store konsekvenser

Av de som har arbeidet på Ekofisk for ConocoPhillips er det mange som har fått hjerneska-der, sår og utslett som væsker, periodevis blødninger fra alle kroppsåpninger, lammelser, overhyppighet av kreft og mange har dødd i altfor ung alder og etterlatt seg kone og barn. Mange er også forlatt av sin partner. Jeg har vært i kontakt med flere som sitter i rullestol og bruker gåstol. Disse skadene har igjen forårsaket psykiske problemer som igjen har forårsaket alkohol, pille- og narkomisbruk. Det er en hel del uteliggere i Stavanger som kommer fra oljebransjen. Etter det jeg nå har sett står det kanskje verre til for mange kontraktøransatte.

Badet i olje

Dette er personer som, når de ble ansatt, ble valgt ut blant de friskeste og mest resurssterke i sin gruppe. Jeg har personlig sett hva disse ble utsatt for, uten verneutstyr med en vanlig kjeledress og bomullshansker som sugde til seg olje og kjemikalier. Det var som om de hadde badet i olje og kjemikalier. Enkelte ganger ble det gitt blaffen i nødvendig utlufting før arbeidsoperasjonene, for å ha minst mulig produksjonstap. Etter at dette ble satt fokus på, må en nå bruke heldekkende drakt og frisklufts tilførsel. **Hvorfor må en i dag ha alle disse beskyttelsestiltakene hvis det ikke er/ var farlig?**

Lege avviste 9 av 10

De fleste skadde er ikke i stand til å kreve den yrkesskadeerstatningen de tilkommer. For det første, vet de ikke hva som har gjort dem syke og for det andre er konsentrasjon og hukommelse så dårlig at de ikke er i stand til å sette opp en god nok yrkeshistorikk. Det er bare 3 prosent av fastlegene som melder fra om yrkessykdom. For enkelte er det en uoverstigelig hindring bare å fylle ut skjema til NAV. Mange av de som har tatt kontakt med NAV og forsikringsselskapene, føler at de ikke orker alle rundene med det de føler som trakassering, mange ganger usanne argumenter fra helsebyråkratiet og forsikringsselskapene, og gir opp underveis. Jeg kjenner til flere tilfeller der den syke har holdt på i 10 til 15 år uten og nå frem.

Forsikringsselskapene bruker leger som vanligvis ikke ser den skadde. I 9 av 10 tilfeller har samme lege avvist erstatning med henvisning til alle mulige grunner, utenom yrket. Har den syke en eller annen plage som ikke er med i listesykdommene, blir det gjerne avslag, selv om de skulle ha en eller flere av listesykdommene. I andre avslag blir det henvist til røyk og/eller alkohol. Det er bare de som har noen til å hjelpe seg, eller er i stand til å stå på, som får kompensasjon for den livsvarige skaden de er blitt påført. Derfor er det mange som stryker med - før de når så langt. **Spekulerer de i at den syke skal gi opp eller dø?**

49 år og uføre

Vi i A.L.F Offshore har kontaktet 675 personer om helsesituasjonen til den enkelte. I noen grupper er 100 % kontaktet. Den gruppen som er verst stilt er kranmekanikere. Av kranmekanikere er 59 % enten døde, syke eller uføre. De måtte ut av jobb i en gjennomsnittsalder av 49 år. Når en sammenlikner disse med eksempt personell er det bare 2 % frafall. Det eneste som er forskjellig for disse gruppene er arbeidsmiljøet.

Plutselig syke

I dag er det bevist at noen trenger bare timers eksponering av enkelte kjemikalier/stoffer før de får helseskader. I TV programmet Brennpunkt så vi den hollandske inspektøren som var om bord i skipet, som tilslutt havnet i Sløvåg, fikk store sår og utslett på kroppen, etter å ha vært om bord i noen timer. Jeg har sett tre av mine arbeidskamerater som var telekommunikasjonsingeniører, som en skulle tro var utsatt for liten total eksponering – plutselig bli syke og skadet for livet. Dette faktum ser det ikke ut til at yrkesskade-avdelingene har fått med seg. Yrkesskadeavdelingen på Haukeland tviholder på at en må være eksponert i mer enn 10 år, 8 timer per dag, for å få godkjent en yrkesskade. Da påstod de at de var snille. Det skulle ha vært 12 til 14 år. Jeg har gått gjennom utredninger gjort på Haukeland, til personer som har vært eksponert for mange forskjellige kjemikalier/stoffer i over 20 – 40 år men bare fått

for offshoregruppen

godkjent fra 3 til 7 år, og derfor ingen diagnose, yrkesskade-trygd og behandling. Haukeland Yrkesskadeavdeling har ikke på svart på forespørsel om hvordan de beregner sine eksponeringsår, som det er ulike oppfatninger om i fagmiljøet.

Løsemiddelår???

Alle kjemiske grenseverdier er bygd på eksponering over en syv dagers syklus med til sammen 40 timers arbeid - fem dager med 8 timers arbeidsdag, og to dager uten eksponering. I olje-

industrien kan eksponeringen ordinært bli 168 timer i løpet av to uker, men i tillegg er det bruk av overtid som gjør at det kan komme opp i 224 timer. Bortsett fra at offshorenormen er redusert med en faktor på 0,6, er det ikke tatt hensyn til den kompakte eksponeringen og nødvendig restitusjon.

Det er heller ikke kartlagt om det er enkelte kjemikalier som trenger særskilt vurdering. Mange yrkesgrupper er også utsatt for mye hudkontakt med

kjemikalier, uten at effekten av dette er vurdert opp mot arbeidstidens lengde eller nivå av luftforurensning. Ved utredning av løsemiddelskader er det i norske miljøer etablert en administrativ praksis hvor en benytter begrepet "løsemiddelår". Godkjenning av eventuell hjer-neskade blir knyttet opp til antall løsemiddelår. Det er ikke vitenskapelig belegg for denne praksisen, som både ser bort fra hudopptak, kortvarig høy eksponering og unormal arbeidstid. Fra rap.: "Kjemisk eksponering på norsk sokkel".

Nekter å informere

Haukeland Yrkesskadeavdeling svarte i en mail, at de ikke ville komme på medlemsmøte og orientere om hvilke tilbud helsevesenet kan gi den yrkesskadde, fordi de mente våre medlemmer hadde en økonomisk agenda.

Skal ikke de få behandling for den skaden de har blitt påført fordi de søker den fordelene som konstatert yrkesskade gir? Det er nå mange medlem-

mer som må søke behandling for millioner utenom helsevesenet i Norge og utlandet, noen for å holde seg i live og noen for å få et bedre liv.

Bruker manualer

Etter at A.L.F Offshore satte fokus på dette i 2005, må en i dag iføre seg heldekkende verneutstyr og friskluftmaske for å utføre de samme arbeidsoperasjoner som tidligere ble utført uten verneutstyr. I dag har de

manualer som påpeker hvor farlig disse kjemikaliene kan være ved hudkontakt og innånding. De som vasker arbeidstøyet har nå ekstra tillegg. De får nå ikke lenger vaske arbeidshansker på grunn av at de etter vask ikke er tette for kjemikaliene de skal beskytte mot.

Stor urett

Det er ikke bare på Ekofisk de har blitt syke – det har vært tilsvarende på andre oljefelt. Det må bli ordnet opp i den uretten som er begått, ved at det ikke er gitt riktige opplysninger om eksponeringene, eller at opplysninger er blitt holdt tilbake slik at disse får den yrkesskaden de tilkommer.

Størst i verden

På Ekofisktanken var det mange ganger ekstrem avgassing fra Doristanken, som igjen ble sugd inn i verksteder, kontorer og kontrollrom. Det var enkelte ganger slik at de som arbeidet i området ved ”friskluft”-inntaket til kontorer og kontrollrom - spydde. Oppe i Telekomavdelingen, som var den beste plassen å oppholde seg, ble metaller og legeringer på komponenter og utstyr spist opp. Selv gull ble påvirket, på grunn av avgassingen fra Doristanken, som da den ble bygget - var den største i verden. Det ble målt hydrogen-sulfid langt over faregrensene i tillegg til alle de andre helseskadelige stoffene, men vi ble fortalt at så lenge vi kunne kjenne lukten var det ingen fare. Dette hevder ennå såkalte spesialister i helsevesenet i sine utredninger. En utreder hevdet, at i Nordsjøen er det bare frisk luft, selv om

vedkommende hadde en av de farligste jobbene i følge Petroleumstilsynet.

650 undersøkt i Sløvåg

En må være eksponert for kjemikalier/løsemidler, 8 timers arbeidsdag i minst 10 år for at de skal få sykdommene klassifisert som yrkesskade. I Sløvåg var de bare eksponert en kort stund for en brøkdel av tilsvarende kjemikalier/løsemidler. Dette resulterte i at helsemyndighetene foretok en storstilt undersøkelse av 650 personer som bor opptil 6 kilometer unna. De som har vært eksponert for langt større mengder kjemikalier og typer, i flere tiår i Nordsjøen, har blitt avvist.

I følge analyser utført av Arbeidstilsynet kan 1300 dødsfall, 1600 sykehusinnleggelses, 1,2 millioner sykefraværsdager og 6850 trygdetilfeller årlig relateres til kjemikalier i arbeidslivet. (Riksrevisjonens dokument 3:9 2001 – 2002)

Ved utgangen av 2003 var totalt 37 ”oljearbeidere” uførepensjonister med yrkesskadede fordeler (prevalens), hvorav 5 nye var tilkommet i 2003. Fra rap.: ”Kjemisk eksponering på norsk sokkel”.

Helse Bergen utredet 6 personer for kjemikalieskader i 2008. **Hvordan kan dette harmonere med det store antall som er skadet og at det er så få som får konstatert yrkesskade?**

Kjente til farene

Det er helt utrolig at myndighetene og oljeselskapene kan ha unngått å se hvordan disse stoffene kan påvirke helsen til folk.

Vi har bevis for at de ansvarlige kjente til farene i mange år, uten å ville foreta seg noe. **Hadde de ukvalifiserte folk eller ville de ikke se?** Er det denne filosofien om at en ikke skal komme med noe negativt, men late som om det negative ikke eksisterer, som resulterer i at de ikke vil gjøre noe?

Erstatning på 100 millioner \$

Jeg har over 30 års erfaring med varsling. Oljeselskap og tilsynsmyndigheter ville ikke gjøre noe i de fleste tilfeller, med henvendelser vedrørende HMS-mangler. I enkelte tilfeller var det mangler som kunne sette opp mot 100 menneskeliv i fare, uten at de ville gjøre noe. Det måtte utallige henvendelser til, gjerne over flere år, og jeg måtte gjerne true med pressen før det skjedde noe. Fagforening og verneombud kunne/ville ikke gjøre noe. I tidligere tider forsøkte de gjerne å ta den som varslet. Det er i dette lyset en må se holdningene til oljeselskaper og myndigheter. De ville ikke under noen omstendigheter opprette en ombudsordning som varslere kunne gå til, og at den som varslet skulle ha krav på skriftlig svar. Inntrykket jeg sitter med etter over 30 års erfaring er at det må ikke kunne bevises, at en har varslet om et farlig forhold som det ikke blir gjort noe med. Da kan de ansvarlige få erstatningsansvar. Det er det som nå har skjedd i Texas etter eksplosjonen i BP-raffineriet i 2007. BP måtte ut med 100 millioner \$ i erstatning, selv om en ikke kunne påvise typer og mengder av kjemikalier.

Manipulerte målinger

Tidligere dir. Trond Erik Johannesen i ConocoPhillips uttalte at

de som var blitt skadet skulle få en rettferdig behandling. Er det rettferdig behandling å levere fra seg eksponeringsdata som viser 0, når de ansvarlige burde vite at dette ikke er riktig? Det var blant annet målt etter benzen på steder der det ikke kunne være benzen i tillegg til mange nullmålinger uten å angi sted. Det er disse målingene som har vært utslagsgivende når syke har blitt avvist på yrkesskadeavdelingene. Det er personer som har holdt på i over 10 år for å få godkjent yrkesskaden. Det er nå noen få som har fått den godkjent. Dette hadde ikke vært mulig uten A.L.F.s medlemmer, ved å hente inn riktige opplysninger og eksponeringsdata. Likevel er det fremdeles utredere som henviser til de manipulerte målingene.

Spekulerer de i at den syke skal gi opp eller dø? Det er frustrerende å være vitne til at stadig nye medlemmer/kollegaer dør før de har fått en rettferdig behandling.

Får ikke svar

Occupational Hygiene Solutions har fått i oppdrag å foreta en såkalt vitenskapelig analyse av eksponeringene på Ekofisk som skulle være ferdig i desember

2008, Nå har rapporten kommet og den er på 2000 sider. ConocoPhillips har uttalt at de ikke vil offentliggjøre den. Vi har spurt etter rapporten, uten å få svar. Hva er de redd for? Yrkesskadeavdelingene var invitert til en presentasjon på Oljemusset. A.L.F Offshore fikk ikke komme, selv om det var vi som var årsaken til rapporten. Hvordan skal vi vite om Yrkesskadeavdelingene får riktig informasjon?

Kontrollerer seg selv

Det var OHS og ConocoPhillips som leverte inn manipulerte nullmålinger til yrkesskadeavdelingene som resulterte i at medlemmer har blitt avvist i sin yrkesskadesak. Vi i A.L.F kan ikke tro at det blir en uhildet rapport, på grunn av at de som har stått for nullmålingene skal kontrollere seg selv, og at A.L.F ikke fikk være med i prosessen.

Søksmål

Det er nå tatt ut søksmål mot ConocoPhillips i USA. Denne prosessen er jeg ikke involvert i. Hadde ConocoPhillips samarbeidet og gitt disse syke og skadde en rettferdig behandling, slik dir. Trond Erik Johannesen lovte, hadde det ikke blitt noe søksmål i USA og slik negativ

oppmerksomhet omkring selskapet.

Vi har alle vært stolte av å jobbe i Phillips, men den behandlingen som disse har vært utsatt for er ikke noe å være stolt av. Når de ble syke var det over og ut. Det er flere jeg har vært i kontakt med, som følte seg presset ut, når de ikke klarte mer etter å ha stått på i flere tiår. Det er syke personer som har gått i årevis uten å ha noe fast å leve av.

A.L.F står på - døgnet rundt

Vi som har engasjert oss for de som er blitt syke, jobber gratis og noen ganger nesten døgnet rundt. Vi kan bli oppringt midt på natten. Det er derfor utrolig at det skal være slik at de som har blitt syke av sitt arbeide ikke får kompensasjonen og hjelpen de etter yrkesskadeloven har krav på, men at en hel rekke personer skal jobbe dugnad for å gi den hjelpen disse trenger, samtidig som andre profiterer på deres ulykke.

Samfunnet og oljeselskapene har i over 30 år, til sammen tjent mange 1000 milliarder på oljeeventyret, og nytt godt av de sykes pionerinnsats - inntil de ikke klarte mer.

SIGVALD BERGESEN D.Y. OG HUSTRU NANKI'S ALMENNYTTIGE STIFTELSE

Dronningen 1. 0287 Oslo • Telefon: 23 13 15 90 • Telefax: 23 13 15 98

Et kompetansesenter for kognitiv arbeidsrettet rehabilitering, sosial trening og forebygging.

Et kreativt senter som gir deg mulighet til personlig vekst og utvikling med arbeid som mål.

Smednes ligger i naturskjønne omgivelser med både sjø så langt øyet rekker og fjell som reiser seg majestetisk over 900 m fra sjøkanten.

Av Ester K. Indergård
Eier og idéinnehaver
post@smednes-trivselsgard.no

Smednes Trivselsgård as har utviklet et rehabiliteringsopplegg med fokus på at personer i rehabiliteringsprosesser selv skal lære å ta **Ansvar For Egen Mestring** – AFEM-modellen – Personlig kompetanseutviklingsprogram (beskyttet og evaluert modell).

Modellen har klare mål, metoder og virkemidler for å høyne deltakerens personlige kompetanse og livskvalitet.

Målgruppe

Målgruppen vår kjennetegnes av mennesker med vedvarende, sammensatte fysiske/psykiske/sosiale vansker knyttet til kroniske smerter, angst og eller utmattelse, tretthetssyndrom.

For mange har forløpet startet med belastningssmerter i muskel, skjelett og lignende. De kan ha blitt behandlet medikamentelt, ved operasjon, fysioterapi, kiropraktikk, ryggskole eller på rehabiliteringssenter, uten nev-

neverdig bedring. Tilstanden har medført forverrelse av de sammensatte psykososiale problemene som søvnløshet etc. Ofte går de og venter på behandling hos psykolog eller psykiater.

Slike belastningsvansker over tid gir økt risiko for utmatting der livet oppleves som meningsløst og håpløst – eksistensiell smerte. Livsgleden blir borte og mange går med selvmordstanker.

Litt om terapiens innhold

Terapien tar utgangspunkt i deltakerens historie, forklaringsmodell, selvinnsikt, tenkning og ev-

nen til å reflektere. Rehabiliteringens mål er at deltakeren gjennom kognitive endringsprosesser utvikler endret evne til egenkontroll, mestring og aktivitet, både fysisk, psykisk og sosialt.

Fra passiv mottaker til aktiv deltaker.

”Det handler altså ikke om hvordan du har det, men hvordan du tar det!”

Terapien innebærer en annen måte å forstå helse, funksjon og smerteopplevelse på enn det mer tradisjonelt orienterte tilbud legger vekt på.

Tradisjonelt vil man i møte med en pasient lete etter funksjonsforstyrrelser på et kroppslig nivå for slik å finne intervensjoner en vet reparerer, eventuelt reduserer plagene. En kan si at kurativ innsats ligger i å endre hvordan man har det.

Vi tar utgangspunkt i hvordan man tar det og takler det. Dette betyr å forstå smerte som noe som "sitter i hodet" og ikke i kroppen og at en kan oppleve å ha god helse selv om man har smerter og funksjonslidelser ved å oppdage samspillet mellom kropp, sjel og miljø.

Et slikt syn åpner opp for muligheten til å mestre sin situasjon gjennom endret innstilling og adferd. Smerte kan ha et kroppslig utgangspunkt, men det er en rekke andre faktorer som bidrar til smerteopplevelsen. Det blir viktig å undersøke nettopp disse andre komponentene for å finne ut hvordan disse henger sammen med smerteopplevelsen, og hvilke muligheter som åpner seg for å ta sin situasjon med et nytt sett tanker.

AFEM-treningsprosess

AFEM er en lærings- og treningsprosess som blir individuelt tilrettelagt, oppdelt i tre faser og kan vare inntil ett år.

Den første fasen er 4 uker personlig kompetanseutviklingskurs/avklaring der deltageren selv lærer å håndtere smerter og avklare sin arbeidsevne.

De første 14 dagene av AFEM-kurset går med til oppdaging, bearbeiding, kriseforståelse og se sammenheng.

De siste 14 dagene går med til å endre fokus, akseptere, se muligheter og lære å håndtere og

mestre smerter, angst og ubehag – ta ansvar for egen mestring. Til det kreves selvinnsikt, mot, styrke og utholdenhet.

Vår selvforståelse er avgjørende for våre vekstmuligheter. Personlig vekst er noe hver og en må arbeide bevisst for å oppnå. Deltakerne må ta et valg om å endre tanke- og handlingsmønster fra syk/smertefokus til frisk/mulighetfokus.

Treningsprosessen er et samhandlingsverktøy som danner bro mellom helse og arbeid der deltageren selv styrer skuta i prosessen.

Veilederkompetansen vektlegges

Veiledning er mer enn ord. Man må forstå mennesket som hel-

het, og ha et helhetsperspektiv på læring og veiledning.

Veiledning er et pedagogisk virkemiddel basert på konfluent pedagogikk og gestaltpsykologi. Bevisst endring fra behandlerrolle til veilederrolle som skal legge til rette for oppdaging, læring og mestring.

Veileder bør være en trygg integrert fagperson og ha kunnskaper om alle veilederrollene en må inneha og deres "fallgruver".

Vår Trivselsvisjon

Å få mennesket til å trivas "me sæ" sjøl og sammen med andre vil gi livet mening og ein god kvardag.

www.smednes-trivselsgard.no

Takras

Åneida, jeg tenker ikke på det som de fleste står midt oppi akkurat nå – vinteren med alle sine gleder og det motsatte av gleder. Det som de fleste strever med å holde fra livet - snøen!

Nei dette er et fenomen som eksisterer hele året hos meg, og jeg vet ikke hva jeg skal gjøre med det.

Når jeg kommer inn i andre sine hjem og ser stueene deres; så pertentlige og ryddige med sofaputer dandert som på en møbelutstilling, som om ingen hadde sittet der de siste 30 døgn, da lurere jeg på hvorfor min sofakrok aldri ser slik ut. Og så er det bordet; salongbordet som hos alle de jeg besøker har en pen liten brikke med krystallsestaker med lysmanskjetter og lys og noe nydelig pynt av et eller annet slag. Og hver gang spør jeg meg selv hvorfor ikke mitt bord kan se slik ut? Hva er det med levemåten min som gjør at dette er en slags utopi for meg?

Stolene står vendt pent og pyntelig mot det bord vi skal sitte ved, mens mine står vendt i hytt og vær, mot nord og sør og retninger det ikke finnes navn på.

Og jeg undrer meg på; lever ikke andre mennesker når de sitter i sofakroken sin? Bare sitter de rett opp og ned, med hendene i fanget og ser ut i lufta?

Min sofakrok bærer preg av et intenst liv foran TV-skjermen, et liv med hund og katt, barn og barnebarn, kryssordblad og leksikon, en bok eller to om det skulle bli kjedelig og litt knask kanskje (?), strikketøy og blokk og blyant om noe skulle notes ned, og så mitt hånddrevne dataspill og avisen! Derfor ser sofakroken min ut som et takras! Og jeg er ikke i stand til å se at noe av dette er unødvendig, for jeg trenger jo alt sammen! Jeg hørte engang at tenåringer ikke er tilfredse uten at de holder på med minst tre ting om gangen! Jeg må vel lide av en slags forsinket pubertet jeg da? Bare en gang i uken er sofakroken min perfekt, og det er etter at jeg har støvsuget og ryddet til helgen, og da liker jeg den ikke! Det er ikke min sofakrok lenger! Jeg identifiserer meg ikke med perfektjonismen! Jeg vil tvert imot ha miljø og mangfold og inspirasjon og en levende krok der

alt jeg liker og trenger er innen rekkevidde til enhver tid! Jeg tror hunden min har det på samme måten, for hver gang jeg har støvsuget fra meg og lagt de to store slumreteppene pent sammen, så fyker hun oppå et av dem og setter i gang med sin ødeleggelses-seremoni. Hun graver og drar i teppene med tennene, og bruker virkelig makt for å få slutt på denne skikkeligheten i form av et teppe. Omsider greier hun å rote det såpass til at hun er fornøyd. På forhånd har hun funnet et av sine gnagebein som skal «graves» ned i sofaen. Dette blir tilbørlig gjemt, hvorpå hun legger seg pesende oppå hele stasen. Hun leverer et fornøyd stønn og ser skulende på meg.

Så når jeg har gjester i min sofa kan de regne med å finne alt fra hundeben til lekebiler og båter, bortgjemte vaffelkaker, en pølsestump og kanskje avisen fra forrige uke. Men hva gjør vel det? Det er der alt sammen. Sofaputene mine har hatt en ublid skjebne, for de har vært brukt til alt fra hodepute til putekrig. Jeg innser at jeg trenger nye. Jeg lurere bare på om jeg har plass? I sofaen.

Anne-Grethe Fure

Har jeg krav på erstatning?

- personskade
- trafikkskade
- yrkesskade
- pasientskade
- forsikringsrett
- bolig- og eiendomsrett
- arbeidsrett
- barnerett/-vern
- arve- og familierett
- alminnelig praksis

55 90 85 80
Faks 55 90 85 81
post@drageset-preto.no
www.drageset-preto.no
Kroepeliengården
Strandg. 18, 5013 Bergen

Advokatene
Eva Drageset & Siren Preto ANS
Medlemmer av Den Norske Advokatforening

Dokumentregister

Dokumentregister vedrørende saker som er behandlet i media de siste årene.

Det er samlet rundt 70 saker som også er lagret i papirformat. Tanken bak dette registeret er at dere som ikke har tilgang til data også skal ha en mulighet til å lese aktuelle saker som har stått på trykk i aviser og tidsskrifter. Det er mange dokumenter som beskriver skader etter hydraulikkoljer.

Dersom du ikke har tilgang til internett så ta kontakt med ditt lokallag eller redaksjonen for aktuelle artikler.

Det er Sigmund Ersfjord som har samlet dette, og han kan treffes på tlf. 63 91 00 17

Rettsaker

Likhet for loven? (Eksisterer ikke)

Kilde: 63 04.04.2005 sider: 1

Full forvirring om hvordan de aktuelle bestemmelsene i folketrygdloven skal forstås

Dagbladet.no/nyheter/2005/04/04/427836.html

Misforstått av Høyesterett

Kilde: 62 09.05.2005 sider: 2

Professor føler seg misforstått av rikets øverste dommere

Dagbladet.no/nyheter/2005/05/09/431237.html

Til sak mot Høybråten

Kilde: 48 26.08.2005 sider: 1

Eksempel på at regelverket ikke er godt nok

Dagbladet.no/nyheter/2005/08/26/441399.html

Yrkessykdom

Gir deg ikke rett til erstatning

Kilde: 68 24.11.2003 sider: 1

Belastningslidelser dekkes ikke av yrkesskadeforsikringen

Dagbladet.no/dinside/2003/11/24/384314.html

Overser kvinners jobbhelse

Kilde: 67 17.03.2004 sider: 1

Norge avspiser belastningsskadde med uføretrygd

Dagbladet.no/dinside/2004/03/17/393632.html

Kjemisk helsefare ved sveising

Kilde: 74 03.11.2004 sider: 9

Hvordan unngå å bli syk

Arbeidstilsynet.no/artikkel.html?tid=79455

Blir syke av sveising

Kilde:73 02.12.2005 sider: 1

Utsettes for alvorlige kroniske sykdommer

Dagbladet.no/nyheter/2005/12/02/451032.html

Har du en yrkessykdom?

Kilde:70 20.03.2006 sider: 1

Astma hos bakere på grunn av melstøv

Arbeidsmiljo.no/xp/pub/hoved/tidsskrift/temaer/arbeidsmedisin/140934

Mange sjøfolk utsatt for yrkessykdommer

Det er viktig å være oppmerksom på at helseproblemer hos sjøfolk kan skyldes skadelig påvirkning fra stoffer i arbeidssituasjonen. Ved mistanke om dette bør vedkommende be legen om å bli henvist til kvalifisert utredning.

Kilde: Dråpen 1/03

Av Anne Lotte Gulbrandsen og Helge Rivrud

Arbeidstakere på skip eller på oljeinstallasjoner kan, som andre arbeidstakere, bli utsatt for skadelig påvirkning og deretter utvikle det vi kaller en yrkessykdom. Hvis sykdommen er forårsaket av miljøet på arbeidsplassen (yrkesbetinget lidelse), må man være klar over at det er forskjellige regler i forhold til trygdemyndighetene og i forhold til forsikringsselskapet. Trygdekontoret og forsikringsselskapet vil erstatte forskjellige deler av arbeidstakerens økonomiske tap. Temaet om «yrkessykdommer til sjøs» og hva slags juridiske rettigheter arbeidstakeren har, er kompliserte.

Lang latenstid

I hvilken grad skiller yrkessykdommer hos sjøfolk seg ut fra yrkessykdommer hos andre grupper av arbeidstakere? Sjøfolk er ofte utsatt for skader med lang latenstid, dvs. tiden fra den skadelige påvirkningen skjer og frem til sykdomsutbrudd. Ved yrkessykdommer er det viktig å være klar over at selv om den skadelige påvirkningen skjedde hos en tidligere arbeidsgiver, kan arbeidstakeren ha krav på erstatning. Dette gjelder selv om sykdommen konstanteres etter at arbeidstakeren ikke lenger er i arbeid. Det er viktig å ikke vente for lenge med å sette fram krav om erstatning, da erstatningskravet kan bli foreldet. Lungekreft

pga. asbestpåvirkning kan for eksempel oppstå 20–30 år etter at påvirkningen skjedde.

Sykdommen må konstateres etter 1. januar 1990

Det er imidlertid et juridisk krav i yrkesskadeerstatningen at sykdommen eller lidelsen må være konstatert etter 1.1.1990. Dette betyr at den første legekonsultasjon som berører aktuelle helseplager, må ha funnet sted etter dette tidspunktet. Ved at en lidelse er konstatert kreves det et medisinsk grunnlag for å sette sammenheng mellom eksponeringen for skadelige stoffer og sykdommen. Det er derfor ikke tilstrekkelig at arbeidstakeren selv mener å være løsemiddelskadet og at han har fått en hjerneskade. Selve påvirkningen kan imidlertid ha skjedd før 1.1.1990.

Vanskelig å bevise sykdomsårsak

Trygdemyndighetene og forsikringsselskapet stiller i saksbehandlingen spørsmål om det foreligger en juridisk årsaksammenheng. I disse kompliserte spørsmålene er det lettere å få gjennomslag for at det foreligger årsakssammenheng overfor forsikringsselskapet i forhold til trygdemyndighetene, fordi loven stiller noe forskjellige krav. I lov om yrkesskadeersikring uttales det at skade og sykdom skal anses forårsaket i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden, hvis ikke forsikringsgiveren kan bevise at dette åpenbart ikke er tilfellet.

Hvis lidelsen er en såkalt «listesykdom» må forsikringsselskapet bevise at sykdommen skyldes andre påvirkninger enn påvirkningen på arbeidsstedet. Listesykdommene er et begrep som trygdemyndighetene benytter i sin saksbehandling ved avgjørelsen om en karakteristisk og i samsvar med hva den aktuelle påvirkningen kan fremkalle, – man må i tid og konsentrasjon ha vært utsatt for den aktuelle påvirkningen i en slik grad at det er en rimelig sammenheng mellom påvirkningen og det aktuelle sykdomsbildet, – symptomene må ha oppstått i rimelig tid etter påvirkningen, og det må ikke være mer sannsynlig at annen sykdom eller påvirkning er årsak til symptomene.

Vanskelig å bevise påvirkning

Det kan svært ofte være vanskelig å finne frem til den faktiske påvirkningen av farlige stoffer som man har vært utsatt for. Mange sjøfolk har også hatt oppdrag på forskjellige skip opp igjennom årene, og påvirkningen av farlige stoffer er ukjent. Det vil derfor være vanskelig å få oversikt over de ulike påvirkningsfaktorene, i motsetning til en arbeider som har vært ansatt på samme bedrift på land i 30–40 år. Det vil i et slikt tilfelle være mye lettere å kontrollere hvilke påvirkninger han har vært utsatt for. Det er særlig i forhold til asbesteksponering og forskjellige kjemiske påvirkninger at denne problematikken reiser seg. Asbest som ble forbudt i fra 1984, var før dette brukt som isoleringsmateriale. Skadelige påvirkninger i fra dette farlige stoffet kan derfor ha kommet fra forskjellige steder på skipet. Ved asbest-

påvirkning må man også være klar over at latenstiden kan være svært lang.

Lungekreft

Skadelig asbestpåvirkning kan føre til forskjellige lungekreftformer, for eksempel såkalt støvlungesykdom eller asbestose, og bl.a. KOLS (kronisk obstruktiv lungesykdom). En kompliserende faktor i en del yrkessykdomstilfeller er at den enkelte sjømann selv kan ha økt risikoen for slik sykdom ved å ha røkt selv. Spørsmålet om årsakssammenheng mellom lungelidelsen og påvirkningsfaktorene blir derfor vanskelig både medisinsk og juridisk. Det er derfor viktig at det i saksutredningen skaffes dokumentasjon på omfanget av påvirkningene. Dette vil være en stor utfordring i saksutredningen. Det er her svært viktig at skadelidte bidrar med egne faktiske opplysninger om arbeidsforholdene om bord på skipene. I tillegg skal det offentliggjøre ha lister over hvilke fartøy sjømannen har hatt hyre på. Sjømannen må også legge fram sin sjøfartsbok.

For å illustrere problemstillingen kan vi vise til Trygderettens kjennelse av 03.06.99 i ankesak nr 98/03716. Saken gjaldt en sjømann som hadde vært utsatt for asbest gjennom mange år, og hadde i tillegg røkt fra han var 20 til han var 61 år. Han led av asbestose og kronisk obstruktiv lungesykdom.

Rikstrygdeverket hadde godkjent asbestose som yrkessykdom og tilstått yrkesskadeerstatning i gruppe 1. Kronisk obstruktiv lungesykdom ble ikke godkjent av Rikstrygdeverket, som mente at røyking var en mer nærliggende årsak. Retten var derimot av den oppfatning at sjømannen hadde vært

Advokatene Anne Lotte Gulbrandsen og Helge Rivrud har gjennom flere år behandlet enkeltsaker på vegne av ulike forsikringsselskap, hvor det er fremsatt krav om erstatning for yrkessykdom eller yrkesskade fra sjøfolk og fiskere.

utsatt for asbestpåvirkning i tid og konsentrasjon i en slik grad at det var rimelig sammenheng mellom påvirkningen og det aktuelle sykdomsbildet. Røyking var da ikke en mer nærliggende årsak til lungesykdommen, og retten godkjente denne i sin helhet som yrkesbetinget.

Løsemiddelskader

Sjøfolk kan ha vært utsatt for forskjellige kjemiske påvirkninger som kan føre til løsemiddelskade. Undersøkelser har vist at det kjemiske arbeidsmiljø om bord på kjemikalieskipene er meget komplisert. Eksponeringen for forskjellige løsemidler varierer betydelig på ulike skip, avhengig av de aktuelle skipslaster, arbeidsoperasjoner og -steder om bord, skipenes tekniske kvalitet og alder, bruk av verneutstyr o.s.v. Under vanlige arbeidsoperasjoner og under fart i sjøen er risikoen for kjemisk eksponering liten.

Under spesielle arbeidsoperasjoner som for eksempel arbeid i pumperom eller tanker, under lasting og lossing og ved brudd på arbeidsrutiner, ble det påvist meget høye konsentrasjoner av flere forskjellige kjemikalier. Dette kan bl.a. føre til en akutt forgiftning. En løsemiddelskade kan ellers føre til hjerneorganisk skade og leverskade. Som ved

asbestskader vil også andre påvirkninger kunne føre til samme skade som en løsemiddelskade. Det aktuelle her er alkoholbruk. I saksutredningen må derfor omfanget av de ulike påvirkninger kartlegges, og hvor lenge man har vært utsatt for påvirkninger.

Allergi/utslett

Allergilidelser og eksemtilfeller er yrkessykdommer som sjøfolk og plattformarbeidere også kan være risikoutsatt for. Her vil det ofte være en kort avstand mellom påvirkningen og sykdomsutbruddet. For disse lidelsene vil ofte en del symptomer forsvinne når man ikke lenger blir utsatt for de skadelige stoffene (Kontakteksem/-allergi). Boredekkarbeidere kan for eksempel være i risikozonen for å utvikle oljeslamallergi.

Det er viktig å være oppmerksom på at man kan ha vært utsatt for skadelig påvirkning, og at påvirkningen kan være årsaken til at man har helseproblemer.

Det er derfor viktig å be om henvisning til spesialist fordi det ved denne typen yrkessykdommer er nødvendig med spesialkompetanse.

En arbeidsmedisiner kan være et alternativ.

Stort engasjement i Buskerud

Tekst: Jan Arne Dammen

Foto: Arne Hultberg

Det er stort engasjement i dette laget, noe dette årsmøtet viste. Og det lover godt for fremtiden at så mange lot seg engasjere.

Nestleder Jan Ronald Skogsrud i NHF Oslofjord Vest ledet A.L.F Buskerud sitt årsmøte med en stø hånd. På vegne av regionen gav han laget gode skussmål for måten de driver arbeidet sitt på. Han la spesielt vekt på lagets nettside, en nettside han karakteriserte som den beste i hele organisasjonen.

- Dette er en nettside man også har nytte av, selv om man ikke er yrkesskadet. Jeg bruker den mye selv da den er oversiktlig og har linker til mange nyttige adresser, sa Jan Ronald Skogsrud, til årsmøtet.

Medlemmer fra laget har deltatt både på Regionens årsmøte og på Landsmøtet til NHF. På landsmøtet til A.L.F sentralt var laget representert med flere

Jan Arne Dammen og Jan Ronald Skogsrud sjekker protokollen.

deltagere. Tradisjonen tro arrangerte de også i 2009 et seminar på Oset Høyfjellshotell. I år var temaet "Et Gladere Liv" og Arnt Sæther fra GLADIATOR holdt et alvorlig foredrag om glede for 35 tilhørere.

Senere på høsten reiste nærmere 30 medlemmer med buss til Oslo der, det var duket for en helaften med Mamma Mia show.

Olav Olavsbråten, Sverre Heimsvik og Jan Arne Dammen var på bedriften Trelleborg Offshore og fortalte om løsemiddelskader for bedriftens ansatte. Laget har godt samarbeid med andre fylkesavdelinger i landet og Jan Arne var og besøkte A.L.F. Sør-Trøndelag på deres seminar på Tynset og presenterte noe av det materiellet Buskerud avdelingen har produsert.

Følg med på A.L.Fs nettsider
www.alfnorge.no

NYTT FRA LOKALLAGENE

Her diskuteres det livlig og engasjementet er stort.

Det samme gjorde han på et medlemsmøte for avdelingen i Nord- Trøndelag på Levanger.

For veldig mange har kafémøtene på onsdager blitt et fast innslag på ukeplanen. Dette viser seg igjen også på Grasrotandelen, som stadig knytter til seg flere givere.

Året ble avsluttet med det tradisjonelle julemøtet på Herman-senteret i Mjøndalen, hvor Tor Caspersen underholdt med sang og gode vitser.

Nytt styre

Nestleder gjennom mange år Jan Thomassen har ønsket å trappe noe ned og stilte ikke til gjenvalg og ny nestleder ble Jan Sandholt. Foreningen får fortsatt nyte godt av hans kunnskaper da han fortsetter som varamann. Vi er også glade for at Inger-

Lise Olavsbråten ville stille til gjenvalg som sekretær. Det nye styret for 2010 ser da slik ut: leder Jan Arne Dammen, nestleder Jan Sandholt, kasserer Olav Olavsbråten, sekretær Inger Lise Olavsbråten. Styremedlemmer er Arne Hultberg, Sverre Heims-

vik og Nils Petter Berg. Varamedlemmer er Kurt S. Pedersen og Jan Thomassen.

Et godt år for A.L.F Buskerud, og laget har stor tro på fremtiden.

- Som takk for en strålende innsats Jan Ronald, får du med deg denne godteposen. Du kjører vel bil, så du må ikke åpne den før du er hjemme, sa Jan Arne.

Gullvinnere i A.L.F Buskerud

- Kom igjen folkens roper fra v. Sigurd Olavsbråten, Willy Gustavsen, Jan Sandholt og Børre Kretz.

Tekst og foto. Jan Arne Dammen

Dørstokkmila er som vi alle vet veldig lang og vanskelig og komme over. I A.L.F Buskerud har vi hatt stor suksess med våre kafémøter, som har vist at sammen kommer vi over den.

Vi har i lengre tid godt svangre med ideen om en trenings-/trimgruppe. Nå kan vi endelig melde at under årsmøtet i februar 2010 skjedde forløsningen. Blekket var knapt blitt tørt før ideen ble satt ut i livet, og onsdag morgen i et praktfullt vintervær og minus 10 grader var vi i gang.

Vi møttes på Buskerud Storsenter og reiste i samlet tropp over elven til grensen mellom Mjøndalen og Steinberg. Her gikk vi i et praktfullt landskap langs elven mot Hokksund i avtalte 30

minutter. Da var det tid for kafepause og retur til senteret.

I disse olympiske tider så handler det om medaljer og når målet var nådd, delte Willy Gustavsen ut "GULLmedaljer" til alle.

Målet er selvsagt å komme i bedre form både fysisk og psykisk. Med godt humør og sam-

hold kommer man langt, hvor langt gjenstår å se. Denne gang kom vi til Loesmoen i Øvre Eiker. Dette skal være et hyggelig og sosialt tiltak og alle deltar i sitt tempo. Planene er videre å utvide, slik at vi kan ta dagsturer og teste ut andre medlemmers turterreng i Buskerud.

- Det lukter mye bål, kaffe og mye moro her, var kommentaren fra Børre Kretz.

Dette blir spennende og vi håper at flere blir med etter hvert utover våren. Vi må heller ikke glemme naturopplevelsene vi får med oss.

Grethe Waitz sa en gang: "Når du har gjennomført en treningsøkt føler du deg ikke bare bedre – du liker deg bedre også!"

Vi ønsker hverandre lykke til og god tur!

Gullet smakte godt!

Willy hadde fått oppdraget med å koke kaffe og Sigurd serverer og det er sjelden kaffe smaker så godt.

Nye medlemmer

Syndrom ønsker alle nye medlemmer velkommen til Arbeidsmiljøskaddes Landsforening (A.L.F)

Oslo	0	Hordaland	0
Akershus	0	Møre og Romsdal	1
Østfold	0	Sogn og Fjordane	0
Hedmark	0	Sør-Trøndelag	1
Oppland	0	Nord-Trøndelag	0
Buskerud	1	Nordland	0
Vestfold	0	Troms	0
Telemark	1	Finnmark	1
Aust-Agder	0		
Vest-Agder	1	Hittil i år	7
Rogaland	1		

Dette er nyinnmeldte frem til 17.2.2010.

15 års erfaring med

- Erstatning
- Yrkesskader/-sykdom
- Trafikkskader
- Forsikring
- Arbeidsrett
- Trygd
- Fast eiendom
- Ekspropriasjon

**ASKER-
ADVOKATENE**

Postboks 84 - 1371 Asker

Telefon 66 90 70 80 - Faks 66 90 70 81

Adv. BUGGE

Timeavtale 90 97 21 90 (mobil)

jb@askeradvokatene.no - www.askeradvokatene.no

Minnegave

Noen gaver står seg alltid

En minnegave gis til minne om et liv som var så kjært. For mange er minnegave til A.L.F et riktig og viktig alternativ. Pengegaven går til veiledning og hjelp til personer med ervervede sykdommer og skader grunnet eksponering av helsefarlige stoffer i forbindelse med arbeidsmiljøet. Informasjon og forebyggende arbeid om hvilke følger (følgene av) eksponering av helsefarlige stoffer kan få.

Minnegaver kan gis ved å fylle ut en giro. Vi sender takkekort til de pårørende, og det er derfor viktig at giroen påføres avdødes navn, pårørendes navn og adresse samt givers navn og adresse.

A.L.F har bankkontonummer: 8200.01.15491.

Advokatfirmaet Nidaros DA

MNA

Har du fått helseplager som følge av jobben?

Ring oss for å høre om du kan ha krav på erstatning!

Vi har spesialisert oss på slike saker gjennom 15 år.

**Advokat Ivar Chr. Andersskog
Advokat Bjørn M. Brauti
Advokat Robert Helberg
Advokat/MBA Hasse Benberg
Advokat Mads Midelfart
Advokatfullmektig Marit Figenschau
Advokatfullmektig Sigve Stokka**

Advokatfirmaet Nidaros DA, Kjøpmannsgt. 19, 7013 Trondheim, Norway

Telefon +47 73 87 99 99 - Telefaks + 47 73 87 99 98

E-post: post@nidarosda.no - www.nidarosda.no

Mer HMS med YARA

Toksisk gass kan utgjøre en betydelig kjemisk helserisiko i mange arbeidssituasjoner, Yara tilbyr Nutriox®-konseptet som består av:

Rådgivning

Vi tilbyr individuell rådgivning, seminarer og foredrag for å øke kunnskapen om årsaker, konsekvenser og mulige behandlingsmåter av meget toksisk gass som hydrogensulfid (H₂S) med relatert risiko for lukt og korrosjon.

Kartlegging

Tilstrekkelig dokumentasjon av gasskonsentrasjonen er nødvendig for å være i tråd med arbeidsmiljøloven og for å bestemme riktig tiltak. Vi tilbyr kartleggingsprosjekter som innbefatter befaring, utleie av måleutstyr og kartleggingsrapporter.

Behandling

Avhengig av situasjonen vil vi anbefale behandling av de underliggende årsakene. Det er ofte nødvendig med kontrollert dosering av tilsatsstoffet Nutriox® som biologisk hindrer gassdannelse i avløpsvann, slam og annet avfall. Nutriox® er en høyren, ikke merkepliktig nitratløsning som produseres i Norge.

Hvis du er interessert i mer informasjon kontakt oss på telefon 24 15 70 00

www.yara.no

Likemannsbåten

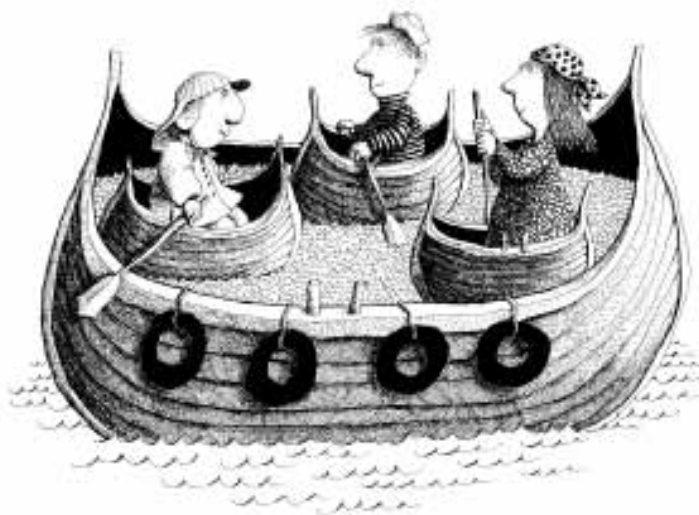
Hei igjen alle sammen.

Ja, nå er det blitt vår og vi har fått lengre og lysere dager. Den mørkeste årstiden er heldigvis over for denne gang, og for meg er dette den beste tiden på året, da både vår, sommer og høst er ubrukt og kommer til meg. Ja, vi går lysere tider i møte, men jeg vet også at det er mange som sliter i hverdagen sin.

Faktisk så er det en menneskerett å bli tatt på alvor og få sine rettigheter når man har fått en yrkes-sykdom, men mange blir dessverre behandlet som lykkejegere.

Ingen har bedt om, eller ønsket å bli syke av jobben sin, med alt det det innebærer.

Man får sitt liv ødelagt med ofte veldig nedsatt livskvalitet. Man får sitt liv ødelagt ved at man ikke lenger fungerer i jobb, mange sliter med å fungere blant andre mennesker og isolerer seg. Mange mister familie og den økonomiske situasjonen blir snudd på hodet.

Hva står man tilslutt igjen med? Jo, en kamp om tilværelsen og et slit med å bli tatt på alvor.

Jeg lurar av og til på om det er uforstand eller verre ting som er årsaken til at de forskjellige vesener og uvesener behandler syke folk slik de gjør. Mange som er blitt syke møter veggen og gir opp. Det virker som det er om å gjøre og sparke de som allerede ligger nede. Det hadde vært mer på sin plass med en takk for innsatsen og litt medmenneskelighet.

Det er en stor SKAM hvordan mange blir behandlet gjennom både utredninger og videre saksgang.

Forsikringsselskapene er flinke til å oppfordre folk til å forsikre seg mot sykdom og skade, og jeg er fullstendig enig i at det er viktig. Men hva skjer når man blir syk/skadet?

Jo, en umenneskelig kamp som nesten tar livet av en, for å få det man har krav på og har betalt for. Jeg må bare innrømme at jeg blir KVALM av dette spillet. Det skulle vært straffbart å utsette folk for den behandlingen de får gjennom hele denne prosessen.

Jeg vil med disse tanker sende lys og kjærlighet til alle dere som sliter og alle andre i A.L.F. Med en bønn om å STÅ PÅ, IKKE GI OPP, du er ikke alene, sammen er vi sterke.

Jeg ønsker alle en fin vår og husk du er verdifull. Ta godt vare på deg selv og ikke vær redd for å ta kontakt hvis du trenger hjelp og støtte.

Vennlig hilsen
Marit Rokkones

ADVOKATFIRMA

Wangensteen, Wigemyr & Co DA

Firmaet er blant de største advokatfirmaer på Sørlandet. Våre 11 erfarne advokater yter bistand innenfor de fleste rettsområder:

Alminnelig forretningsjus * Fast eiendoms rettsforhold
Odelsrett * Bygge- og reguleringssaker * Bobehandling
Erstatningsrett-personskade * Yrkesskader/sykdommer
Forsikringsrett * Trygderett * Strafferett * Arbeidsrett
Skatte- og avgiftsrett * Familie, arv og skifte

Våre advokater:

- * Helge Wigemyr
- * Reidar Wangensteen
- * Solveig Løhaugen
- * Yngve Andersen
- * Kai Knudsen
- * Sverre Ellenes
- * Johan F. Gjesdahl
- * Ivar Sveen
- * Bjørgulv Rygnestad
- * Erik Ottemo
- * Inger Johansen

Telefon 38 17 87 10 – Faks 38 02 04 58

Vestre Strandgt. 32, pb. 716, 4666 Kristiansand

ADVOKAT GRUPPEN
SAMARBEIDENDE ADVOKATER
TØNSBERG-SKIEN-ARENDAL-KRISTIANSAND

VITAMINER OG MINERALER

Av Rune Bergmann
runebergmann@yahoo.com

I dag er det tid for å ta opp et ganske så komplisert tema og jeg må igjen minne om at jeg ikke er noen lege eller har utdanning som berettiger meg til å gi medisinske råd. Jeg er en “pasient” som alle dere andre men har brukt mye tid og krefter på å sette meg inn i hva som egentlig foregår i kroppen når ting begynner og gå galt.

Dette med vitaminer og mineraler er et så innfløkt og bredt tema at det burde vært skrevet av en lege. Problemet er at de fleste leger vet ikke mer enn det moren deres fortalte dem om at det er lurt å ta tran og vitaplex hver dag.

Årsaken til at de ikke får lære om dette livsviktige tema i sine legestudier har mest med profitt å gjøre. Lykkepiller, kolesterol piller, blodtrykks piller og cellegift gir en fortjeneste på alt fra 5000 % til flere hundre tusen prosent mens naturlige vitaminer og mineraler har en minimal avanse i sammenlikning. Ikke kan de patenteres heller så det er dårlig butikk.

I den virkelige verden er det ingen som lider av Valium-mangel, men får de det de trenger av B-vitaminer og Magnesium vil kanskje mange floker begynne å løse seg selv.

I utgangspunktet så må man ha kroppens mineralbalanse i orden for at kroppen skal kunne ta opp og benytte seg av de vitaminene vi tilfører den. Selv for sunne og friske mennesker kan dette by på problemer i dagens samfunn. Den maten vi spiser er drevet frem på en slik måte at næringsverdien er minimal i forhold til det den var for bare 50 år siden.

I tillegg er vi nå utsatt for helt andre belastninger enn tidligere, som viser seg igjen i kroppens evne til å nyttiggjøre seg det som blir tilført. Her kan nevnes ting som fysisk aktivitet, frisk luft, rent vann, sollys, stress, elektromagnetisk stråling og kjemiske påvirkninger fra miljøet. Alle disse tingene påvirker direkte kroppens evne til å nyttiggjøre seg vitaminer og mineraler.

Bare som et lite eksempel kan nevnes magnesium som er helt essensielt i omtrent alle av kroppens prosesser og funksjoner. Magnesium står også helt sentralt i kroppens mineralbalanse og musklens evne til å slappe av.

Sterk støy, løsemidler og en hel rekke kjemikalier får kroppen til å dumpe/miste magnesium i store mengder. Her er det ikke snakk om årelang eksponering, for denne prosessen kan lett igangsettes etter bare noen minutters påvirkning av en av dis-

Rune Bergmann

se stressfaktorene. Dette er forbundet med kroppens naturlige tendens til å flykte eller kjempe når den møter omstendigheter som truer dens eksistens.

Kroppens celler vet mye bedre hva som er godt og riktig for oss enn det vårt bevisste sinn og intellekt kan drømme om. Dette er noe vi gjør klokt i å huske på når “magefølelsen” eller “den indre stemmen” advarer oss mot å spise eller drikke forskjellige ting eller å oppholde oss på steder eller i situasjoner vi bør ligge unna.

Siden dette bare er en liten artikkel for å vekke din interesse for å finne ut mer, vil jeg her ganske enkelt henvise deg til denne internettsiden hos Lommelegen.no.

www.lommelegen.no/321599/vitaminer-og-mineraler

Her vil du finne en enkel og ryddig presentasjon skrevet av en farmasøyt som forstår hvor viktig dette emnet er. I boksen “Relaterte artikler” går han mer

i dybden på hva de forskjellige vitaminer og mineraler virkelig gjør i kroppene våre.

For dem som ikke har tilgang på Internet kan jeg anbefale boken "Vitamin- og Mineralguiden" av Fredrik Paulun og Anki Sundin.

Det som også er verd å merke seg er tegnene på overskudd av enkelte vitaminer og mineraler så vel som tegnene på mangler. De av oss som sliter med alvorlige helseproblemer bør ta dette med vitaminer og mineraler på alvor.

Med en god multivitamin- og mineralblanding kan man hjelpe

seg selv ganske mye og min erfaring er at de som er flytende eller pulver som skal røres ut i vann gir bedre resultater enn de som kommer i komprimert form.

Det aller beste er om du ber din fastlege om en henvisning til en ernæringsfysiolog som de i det minste skulle ha på de fleste større sykehus. Der vil de kunne teste deg for hva du virkelig trenger av tilskudd for å få den optimale balansen både av vitaminer, mineraler og en hel rekke andre stoffer som kroppen vil trenge for å kunne rette opp ubalanser.

Med denne balansen i orden vil kroppen ha en mye bedre mulighet til å rette opp mange av de helseproblemene den strir med. Det er viktig å forstå at kroppen er skapt med en fantastisk evne til å lege seg selv men for at det skal kunne skje så må den ha de nødvendige byggematerialene tilgjengelig. Det er selvfølgelig mange ting som kan ha kommet altfor langt til at dette kan rettes opp igjen men man kan i det minste bedre kvaliteten på sitt daglige liv ved å komme mer i balanse.

ADVOKATFIRMAET
NORMAN & CO ANS

ETABLERT 1878

Helge Husebye Haug
Kjell Inge Ambjørndalen
Jane M. Ytreøy Grøndalen
Julie Høydal Davik

M.N.A

E-post: advokatfirmaet@norman-co.no
www.norman-co.no

PERSONSKADE
YRKESKADE
PASIENTSKADE
FORSIKRING
PROSEDYRE

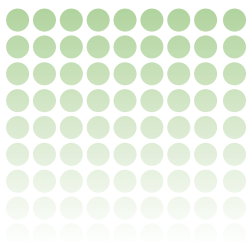
Kontoradresse:
Huitfeldtsgt 4
0253 Oslo

Telefon
22 12 11 80

Telefaks
22 12 11 90

GRASROT
ANDELEN

Støtt oss med DIN Grasrotandel!

Gjennom Grasrotandelen fra Norsk Tipping, kan du støtte oss uten at det koster deg noe!

Tilknytt oss som din grasrotmottaker, så mottar vi 5 prosent* av ALT du spiller for.

Du kan tilknytte oss hos kommisjonæren, via grasrotandelen.no eller på norsk tipping mobilspill!

Les mer på grasrotandelen.no

NORSK TIPPING

*For Multix genereres halvparten av overskuddet til Grasrotandelen. Grasrotandelen beregnes ikke for Extra og Flax.

GRASROTANDELEN ^{AS}

Ta med org. nr. og registrer laget ditt

I 2009 genererte Grasrotandelen 210 millioner kroner til frivillige lag og foreninger i Norge. I løpet av 2010 forventer Norsk Tipping en samlet utbetaling på minst 250 millioner kroner.

Et greit Tippeligabudsjett, eller fem...

Vår kjære forening har dessverre ikke så mange registrerte, men fortsatt er det 1,4 millioner spillere som ennå ikke har bestemt seg for hvem de vil støtte! Dette betyr at det fremdeles er mange spillere som kan velge A.L.F og oppfordres herved til å registrere sitt lag og gi sin del.

Arbeidsmiljøskaddes Landsforening Akershus	Organisasjonsnummer: 984589549
Arbeidsmiljøskaddes Landsforening Buskerud	Organisasjonsnummer: 988777021
Arbeidsmiljøskaddes Landsforening Troms	Organisasjonsnummer: 984012969
Arbeidsmiljøskaddes Landsforening Møre og Romsdal	Organisasjonsnummer: 988191906
Arbeidsmiljøskaddes Landsforening Nord-Trønderlag	Organisasjonsnummer: 993908126
Arbeidsmiljøskaddes Landsforening Sør-Trøndelag	Organisasjonsnummer: 986208909
Arbeidsmiljøskaddes Landsforening Vest- Agder	Organisasjonsnummer: 994534262
Arbeidsmiljøskaddes Landsforening Aust -Agder	Organisasjonsnummer: 983806023

**Ved adresseforandring vennligst gi beskjed
til medlemsservice NHF på tlf 24 10 24 00.**

ARBEIDSMILJØSKADDES LANDSFORENING

Hvem er vi, hva gjør vi, hva vil vi ?

Arbeidsmiljøskaddes Landsforening (A.L.F) er en partipolitisk og religiøst uavhengig interesseorganisasjon for personer med sykdommer eller skader som har eller kan mistenkes å ha sammenheng med arbeidsmiljøforhold. Initiativet til foreningen ble tatt og styres av arbeidsmiljøskadde selv.

A.L.F skal fremstå som et ressursorgan i arbeidet med å forebygge og informere om løsemiddel- og andre arbeidsmiljøskader relatert til omgang med helseskadelige stoffer, og å gi opplysninger til de som vil vite mer om disse problemene.

A.L.F har likemannstilbud i alle lokallag. Likemannsarbeid går ut på at personer innen A.L.F, gjennom private samtaler, deler erfaringer med andre som har liten eller ingen kjennskap til problematikken rundt skader eller sykdommer ervervet i forbindelse med utøvelse av sitt yrke. Dette er en viktig del av arbeidet A.L.F gjør.

A.L.F søker alltid å ha et tett samarbeid med de offentlige myndigheter, fagforeninger, bedriftshelsetjenester, arbeidsgivere og verneombud.

A.L.F er tilsluttet Norges Handikapforbund og vi kan tilby de samme medlemsfordeler som andre NHF-medlemmer får.

A.L.F er landsomfattende med lokallag/kontakter i alle fylker.

A.L.F utgir et eget medlemsblad, «Syndrom». Bladet utgis 4 ganger per år og presenterer aktuelt stoff, nytt fra lokallagene og annen viktig informasjon.

A.L.F har et eget fagråd sammensatt av eksperter innenfor jus, psykologi, yrkeshygiene, arbeidsmedisin, trygdekompetanse og sosialt arbeid.

A.L.F skal foruten det å ivareta interessene til de med ervervete sykdommer og skader grunnet arbeidsmiljøet, også ivareta interessene til de pårørende.

A.L.F skal ivareta interessene til de som kan være utsatt for å bli påført sykdommer eller varige skader under utøvelse av sine yrker.

A.L.F skal arbeide for å bedre forholdene i forbindelse med diagnostiseringen av sykdommer og skader grunnet arbeidsmiljøet.

A.L.F skal drive informasjonsarbeid om skadevirkninger og konsekvenser, og hva en bør ta hensyn til for å unngå skader, for eksempel bruk av nødvendig og hensiktsmessig verneutstyr.

A.L.F skal arbeide for å opprette rehabiliteringstilbud for arbeidsmiljøskadde i Norge.

A.L.F skal markere foreningen i sammenhenger der risikoen for skader er stor.

Vårt arbeid bygger på at alle mennesker har samme grunnleggende behov og at alle mennesker er likeverdige. På bakgrunn av dette aksepterer vi ikke at sykdom eller skader skal resultere i økonomiske eller sosiale ulikheter.

Vi vil, bl.a. gjennom samtaler med pårørende, øke kunnskapen og forståelsen for de arbeidsmiljøskaddes problemer med å mestre hverdagen sosialt.

Vi vil gjennom vårt informasjonsarbeid og ved hjelp av våre erfaringer og kunnskaper øke motivasjonen hos yrkesutøvere og bedriftsledere til å arbeide aktivt for å bedre helse, miljø og sikkerhetsarbeidet i bedrifter hvor dette er nødvendig. Vi vil arrangere kurs og seminarer hvor helsepersonell, bedriftsledere, vernepersonell og yrkesutøvere kan delta.

Innmelding i Arbeidsmiljøskaddes Landsforening

Tilsluttet Norges Handikapforbund

Medlemstype (velg én)

- Hovedmedlem - kr 300,-
 Husstandsmedlemskap - kr 150,-
(forutsetter minimum ett hovedmedlem i husstanden)

Kategori:

- Arbeidsmiljøskadd
 Pårørende
 Interesse-/støttemedlem

Navn: _____

Adresse: _____

Postnummer: _____ Poststed: _____

E-post: _____

Telefon/mobil: _____

Fødselsdato og år: _____

Ja takk, send meg informasjon fra NHF og samarbeidspartnere via SMS Ja, jeg ønsker også informasjon via e-post

Sted/dato: _____

Underskrift: _____

Når jeg melder meg inn i Arbeidsmiljøskaddes Landsforening (A.L.F) samtykker jeg i å motta informasjon fra organisasjonen. Innmeldingen innebærer samtidig at alle opplysninger blir behandlet sensitivt og etter datatilsynets retningslinjer. Medlemskapet følger kalenderåret fra 1.1 til 31.12 samme år.

Adressaten betaler
for sending i Norge

Distribueres av
Posten Norge

**Arbeidsmiljøskaddes
Landsforening**

A.L.F
Svarsending 0047
0090 Oslo

Hva er løsemidler?

Løsemidler er væsker som løser opp faste stoffer. Løsemidlene vil under bruk gå over i damp eller gassform og trekkes ned i lungene via åndedrettet og føres videre ut i kroppen via blodbanen. Mange løsemidler har evnen til å trenge gjennom huden og føres videre rundt i kroppen. På grunn av halveringstiden blir organiske løsemidler lagret i kroppens fettvev og kan forvolde skade i hjerne og nervecellene. På grunn av sine kjemiske egenskaper kan de over tid skade sentralnervesystemet. De kan også skade slimhinner og indre organer som lever og nyrer.

Hva er Isocyanater?

Isocyanater er ikke et løsemiddel, men et kjemisk stoff som finnes i en hel rekke produkter som benyttes bl.a. i bil, møbel og bygningsbransjen. De som arbeider i bilbransjen, f. eks. med oppretting, billakkering og bilglass, kommer i kontakt med isocyanater gjennom kjemikalier, lim og lakkprodukter. Dessuten vet man at isocyanater frigjøres ved oppvarming. Dette er spesielt aktuelt ved sveising og annet mekanisk arbeid som utvikler varme og som foretas på lakkerte og andre behandlede flater. Det har lenge vært kjent at kontakt med isocyanater kan medføre akutte og kroniske helseskader, som for eksempel lunge- og hudsykdommer. Nyere forskning har vist at dette problemet sannsynligvis er mye mer omfattende enn man tidligere har trodd.

Hva er MCS? (Multi kjemisk overfølsomhet)

Mange yrkesaktive, som har fått ødelagt helsa på grunn av skadelig kjemisk påvirkning, har i tillegg utviklet MCS. Tilstanden kjennetegnes ved at de som rammes reagerer med sykdomssymptomer på kjemiske stoffer,

selv i meget lave konsentrasjoner. Tilstanden opptrer relativt ofte sammen med andre helseskader, som for eksempel løsemiddelskader, astma og skader på slimhinner.

De som blir syke får symptomer fra flere organsystemer, oftest fra sentralnervesystemet og luftveiene. En del personer får i tillegg psykiske problemer, som kan skyldes virkninger av det kjemiske stoffet i seg selv, eller belastninger som følge av sykdommen.

Pårørende

Når en person blir utsatt for en skade relatert til bruk av helseskadelige stoffer, får dette store konsekvenser for familien. Det vil igjen gi seg utslag i den skaddes situasjon og kan i mange tilfeller medføre til psykiske belastninger for alle, i tillegg til sykdommen. Det er derfor viktig at de pårørende, sammen med den skadde, blir informert om hva en løsemiddelskade eller annen kjemisk helseskade innebærer, hvorfor den skadde har endret personlighet og hvordan en best skal takle en vanskelig familiær situasjon.

Mangel på slik kunnskap hos de pårørende skaper ofte unødige konflikter. Arbeidsmiljøskaddes Landsforening har som et av de viktigste formålene å tilrettelegge for en større forståelse og kunnskap omkring denne problematikken.

Vansker med å mestre aggressivitet er et sosialt handikap. For å skjule sine problemer med det er det vanlig at den skadde isolerer seg, og ofte er det ektefellen som må representere familien utad.

Med andre ord får den skadde ofte stadig færre kontakter med andre, og blir mer og mer avhengig av sin ektefelle og øvrige familie.

Løsemiddel- og andre kjemiske helseskader kan i mange tilfeller ikke helbredes, men man kan lære seg å leve med dem.

MEDLEMSFORDELER

Som hovedmedlem i Arbeidsmiljøskaddes Landsforening (A.L.F) er du i tillegg fullverdig medlem i Norges Handikapforbund. Du får en rekke gode, nyttige og varierte medlemstilbud både igjennom A.L.F og NHF. Medlemskontingenten må være betalt for å kunne benytte seg av medlemsfordelene.

Råd og veiledningstjeneste.
Rettighetsinformasjon.

Rabattordninger på: Bensin, hotell-
opphold, feriereiser og bilutleie.

Bli medlem nå!

Gunstige forsikringsordninger.
Medlemskap i NAF til redusert pris.

NHFs feriehytte m/anneks kan
leies til svært gunstige priser.

Medlemskontigent per 1.1.2008

Kr 300,- for hovedmedlemmer/interessemedlemmer
Kr 150,- for husstandsmedlemmer

ISSN 0802-6092

Returadresse:

Arbeidsmiljøskaddes
Landsforening
Postboks 9217 Grønland
0134 OSLO

B

NORGE P.P. PORTO BETALT

A.L.Fs lokallag og kontaktpersoner

Akershus lag av A.L.F

Leder Tom Vernang
Steinsleppen 9, 1405 Langhus
Telefon 64 87 37 46
E-post: t-egil-v@online.no
Lagets adresse:
Holteveien 5, 1400 Ski
Lagets telefon 90 21 43 51

Aust-Agder lag av A.L.F

Leder Jens Olav Solli
Gml. Sandvigsvei 21
4816 Kolbjørnsvik
Telefon: 37 01 11 25
Mobil: 90 60 12 33
E-post: jensolli@start.no
Lagets adresse:
Myratunet Bo & omsorgssenter
4849 Arendal

Buskerud lag av A.L.F

Leder Jan Arne Dammen
Revefaret 47, 3033 Drammen
Telefon: 32 88 55 07
Mobil: 90 59 31 53
E-post: arnedam@online.no

Finnmark lag av A.L.F

E-post: helseskader@nhf.no

Hedmark

Norges Handikapforbund
Postboks 9217 Grønland
0134 Oslo
E-post: helseskader@nhf.no

Hordaland lag av A.L.F

Leder Fred Gunnar Eide
Hylkjebakken 12, 5109 Hylkje
Telefon: 55 24 88 24
Mobil: 99 35 88 86
E-post: fgu-eid@online.no

Møre og Romsdal lag av A.L.F

Leder Frode Steen Gunstensen
Moen, 6440 Elnesvågen
Telefon: 71 26 50 82
Mobil: 99 74 66 72
E-post: frode@alfnorge.no

Nordland lag av A.L.F

Kontakt: Haldor Solhaug
Burmaveien 21, 8640 Hemnesberget
Telefon: 75 19 31 39
Mobil: 91 68 40 59

Kontakt: Karl Grønningsæter
Tjønnevegen 3, 8610 Mo i Rana
Telefon: 75 13 10 94
Mobil: 90 94 21 06

Nord-Trøndelag lag av A.L.F

Leder Svein Bedin
Heggli, 7600 Levanger
Telefon 74 09 58 28
Mobil 95 15 64 81
E-post: sve-bedi@online.no

Oppland lag av A.L.F

NHF Innlandet
Telefon 61 10 83 10
E-post: helseskader@nhf.no

Oslo lag av A.L.F

Leder Geir Werner
Norderhovgt. 34 B, 0654 Oslo
Mobil: 92 82 06 75
E-post: alfoslo@nhf.no

A.L.F Offshore Ekofisk Ressursgruppe

Leder Øystein Haugland
Vassteigen 118, 5141 Fyllingsdalen
Telefon: 55 10 70 35
Mobil: 95 27 24 15
E-post: hauglao@c2i.net

Nestleder Jan Erik Tandberg
Næpetrøvn. 11, 4790 Lillesand
Mobil: 91 53 63 59
E-post: je-tan@online.no

Rogaland lag av A.L.F

Kontakt: Bjarne Kjell Kaptstad
Krosshaugveien 3, 4085 Hundvåg
Telefon: 51 54 85 65
Mobil: 90 69 60 25
E-post: bkapstad@online.no

Sogn og Fjordane

Kontakt: Kjell Horn
6770 Nordfjordeid
Telefon: 57 86 00 24
Mobil: 48 10 00 34
E-post: helseskader@nhf.no

Sør-Trøndelag lag av A.L.F

Leder Grethe Lian
Ilsvikveien 21B, 7018 Trondheim
Mobil: 40 47 28 02
E-post: grlian@online.no

Telemark lag av A.L.F

Kontakt: Else Andrèn
Porsgrunnsvegen 19 A, 3730 Skien
Telefon: 35 52 12 83
E-post: e-andren@online.no

Troms lag av A.L.F

Leder Leif G. Morland
Venusveien 40, 9024 Tomasjord
Telefon: 77 63 95 96
Mobil: 90 74 95 99
E-post: leif.morland@online.no

Vest-Agder lag av A.L.F

Leder Lars Kristian Hille
Postboks 168, 4502 Mandal
Telefon: 38 26 11 65
Mobil: 91 30 88 73
E-post: kr-hil@online.no

Vestfold lag av A.L.F

Leder Trond Tore Ceeberg
Liaveien 21, 3158 Andebu
E-post: ceeberg@online.no

Østfold lag av A.L.F

Kontakt: Terje Riseberg
Løkkekroken 20, 1815 Askim
Mobil: 95 14 49 51
E-post: prodanlegg@gmail.com

A.L.F Internasjonal, Spania

Rune Bergmann
Apartado 122, 03581 Alfaz Playa
Alicante, Spania
Telefon: 0034 - 96686 6005
E-post: runebergmann@yahoo.com